

ભક્તિપદો ૧

બ્રહ્માનંદ સ્વામી

રાસાષ્ટક

(દોહા)

એક સમય શશિ ઉદિત અતિ, હોય મન અધિક ઉલ્લાસ
યમુના તટ વ્રજનાર જુત, રચ્યો મનોહર રાસ
ભર ભર તન સજ આભરણ, વર વન કરણ વિહાર
કર કર ગ્રહ નટવર કૃષ્ણ, સર સર અનુસર સાર

(છંદ રેણકી)

સર સર પર સધર અનર તર, અનુસર કરકર વરધર મેલ કરે,
હરિહર સુર અવર અછર અતિ મનહર, ભર ભર અતિ ઉર હરખ ભરે,
નિરખત નર પ્રવર, પ્રવર ગણ નિરઝર, નિકટ મુકુટ શિર સવર નમે
ઘણ રવ પર ફરર ફરર પદ ઘુંઘર, રંગભર સુંદિર શ્યામ રમે
રે ભાઈ રંગભર સુંદિર શ્યામ રમે

ઝણણણણ ઝણણ ખણણ પદ ઝાંઝર ગોમ ઘણણ ગણણણણ ગયણે
તણણણ બજ તંત ઠણણ ટંકારવ, રણણણ સુર ઘણણણ રયણે
ત્રહ ત્રહ અતિ ત્રણણ ઘણણ અતિ ત્રાંસા, ભ્રમણ ભમરવત રમણ ભ્રમે
ઘણ રવ પર ફરર ફરર પદ ઘુંઘર, રંગભર સુંદિર શ્યામ રમે
રે ભાઈ રંગભર સુંદિર શ્યામ રમે

ઝટ પટ પટ ઉલટ પલટ નટવત ઝટ, લટ પટ કટ ઘટ નિપટ લલે
કોકટ અતિ ઉકટ ત્રકટ ગતિ ધિન કટ, મન ડરમટ લટ લપટ મલે
જમુના તટ પ્રગટ અમટ અટ રટ જૂટ, સૂર થટ ખોખટ તેણ સમે
ઘણ રવ પર ફરર ફરર પદ ઘુંઘર, રંગભર સુંદિર શ્યામ રમે
રે ભાઈ રંગભર સુંદિર શ્યામ રમે

ધમ ધમ અતિ ધમક ઠમક પદ ઘુંઘર, ધમધમ ક્રમ સમ હોત ધરા,
ભ્રમ ભ્રમ વત વિષય પરિશ્રમ વત ભ્રમ, ખમ ખમ દમ અહીં વિખમ ખરા,
ગમ ગતિ અતિ અગમ નિગમ ન લહત ગમ, નટવત રમઝમ ગમ મન મેં
ઘણ રવ પર ફરર ફરર પદ ઘુંઘર, રંગભર સુંદિર શ્યામ રમે
રે ભાઈ રંગભર સુંદિર શ્યામ રમે

ગત ગત પર ઉગત તુગત, નૂત, પ્રિય ગત રત ઉનમત, ચિત્ત વધત રતિ,
તત પર ઘત નયત ઉયત મુખ થૈ થત, આવૃત અત ઉત ભ્રમત અતિ,
ધિધિતત ગત બજત મુંદંગ, સૂર ઉધ્યત, ફૂત ભ્રત નર તત અતત ક્રમે,
ઘણ રવ પર ફરર ફરર પદ ઘુંઘર, રંગભર સુંદિર શ્યામ રમે

રે ભાઈ રંગભર સુંદિર શ્યામ રમે

થન ગન તન નયત પવન પ્રયલન થન, સુમન ગગન ધુન મગન સરા
મન મન વર કૃષ્ણ પ્રસન્ન ધન તમ મન, ધન ધન વન તાસ ધરા
બિસરે તન ભાન ખાન પાન વિધિ, ગાન તાન જેહિ કાન ગમૈ
ઘણા રવ પર ફરર ફરર પદ ધુંધર, રંગભર સુંદિર શ્યામ રમે
રે ભાઈ રંગભર સુંદિર શ્યામ રમે

ઢલ ઢલ રંગ પ્રગલ અઢલ જન પર ઢલ ઝલ ઝલ અનકલ તેજ ઝરે
ખલ ખલ ભુજ યુડ ચપલ અતિ ખલકત કાન કતોહલ પ્રબલ કરે,
વલવલ ગલ હસ્ત તુમલ ચિત વલવલ, જુગલ જુગલ પ્રતિ રંગ જમે
ઘણા રવ પર ફરર ફરર પદ ધુંધર, રંગભર સુંદિર શ્યામ રમે
રે ભાઈ રંગભર સુંદિર શ્યામ રમે

સરવસ વસ મોહ દરસ સુર ઘિત શશિ, અરસ પરસ ત્રસ ચરસ અતિ
કસકસ પટ હુલસ વિલસ ચિત આકસ, રસ બસ ખુસ હસ વરસ રતિ,
દ્રસ નવરસ સરસ ભયો બ્રહ્માનંદ, અનરસ મનસ તરસ અથમે,
ઘણા રવ પર ફરર ફરર પદ ધુંધર, રંગભર સુંદિર શ્યામ રમે
રે ભાઈ રંગભર સુંદિર શ્યામ રમે

અચરજ માયા તુમ્હારી

અહો પ્રભુ અચરજ માયા તુમ્હારી

જિસે મોહે સકલ નરનારી... ૦ટેક

બ્રહ્મા મોહે શંકર મોહે, મોહે ઇન્દ્ર બલ હારી;

સનકાદિક નારદમુનિ મોહે, દુનિયા કૌન બિયારી... ૧

યોગ કરંતે યોગી મોહે, બનમેં મોહે તપધારી;

વેદ પઢંતે પંડિત મોહે, ભૂલ ગયે સુધ સારી... ૨

પંચવિષયકી જાલ બિછાઈ, બંધન રચિયા ભારી;

લાલયમેં સબ જીવ ફસાયે, નિકલનકી નહીં બારી... ૩

જિસ પર કિરપા હોય તુમ્હારી, સૌ જન ઉતરે પારી;

બ્રહ્માનંદ શરણમેં આયો, લીજિએ મોહે ઉબારી... ૪

અધમ ઉદ્ધારણ અવિનાશી

અધમ ઉદ્ધારણ અવિનાશી તારા,
બિરુદની બલિહારી રે;
ગ્રહી બાંધ છોડી નહિ ગિરિધર,
અવિચળ ટેક તમારી રે.. ટેક

ભરી સભામાં ભૂધરજી તમે,
થયા છો માડી મારી રે;
બેટાને હેતે બોલાવો,
અવગુણિયા વિસારી રે... અધમ.. ૧

જેવો તેવો પુત્ર તમારો,
અણસમજુ અહંકારી રે;
પેટ પડ્યો તે અવશ્ય પાળવો,
વાલમ જુઓને વિચારી રે... અધમ.. ૨

અનળ અહિ જો ગ્રહે અજાણે,
તો છોડાવે રોવારી રે;
બાળકને જનની સમ બીજું,
નહિ જગમાં હિતકારી રે... અધમ.. ૩

બ્રહ્માનંદની એ જ વિનંતી,
મન ધારીએ મુરારી રે;
પ્રીત સહિત દર્શન પરસાદી,
જોયે સાંજ સવારી રે... અધમ.. ૪

આંખલડીની અણીયેં વેંધ્યા

સાખી

આંખલડી શરદ સરોજ, રસીલા લાલની;
દેખી મનડું પામે મોહ, તિલક છબી ભાલની.

આંખલડીની અણીયેં,
વેંધ્યા આંખલડીની અણીયેં... ટેક

નટવર લાલ રંગીલાનાં નેણાં,
બાણ સરીખાં ગણીયેં... વેંધ્યા ૧

ભીતર ઘાવ લાગો અતિ ભારી,
રાત દિવસ કણકણીયેં... વેંધ્યા ૨

દરદીની વાતું તે દરદીડાં જાણે,
બેદરદીને શું ભણીયેં... વેંધ્યા ૩

બ્રહ્માનંદ કહે એણી પેરે વેંધ્યા,
મણિને ભેદે જેમ મણીયેં... વેંધ્યા ૪

રે શિર સાટે નટવરને વરીએ

રે શિર સાટે નટવરને વરીએ, રે પાછાં તે પગલાં નવ ભરીએ

રે અંતર દ્રષ્ટિ કરી ખોળ્યું, રે ડહાપણ ઝાઝું નવ ડહોળ્યું
એ હરિ સારું માથું ઘોળ્યું, રે શિર સાટે નટવરને વરીએ

રે સમજ્યા વિના નવ નીસરીએ, રે રણમધ્યે જઈને નવ ડરીએ
ત્યાં મુખપાણી રાખી મરીએ, રે શિર સાટે નટવરને વરીએ

રે પ્રથમ યડે શૂરો થઈને, રે ભાગે પાછો રણમાં જઈને
તે શું જીવે ભૂંડું મુખ લઈને, રે શિર સાટે નટવરને વરીએ

રે પહેલું જ મનમાં ત્રેવડીએ, રે હોડે હોડે જુધ્યે નવ યડીએ
જો યડીએ તો કટકા થઈ પડીએ, રે શિર સાટે નટવરને વરીએ

રે રંગ સહિત હરિને રટીએ, રે હાક વાગે પાછા નવ હટીએ
બ્રહ્માનંદ કહે ત્યાં મરી મટીએ, રે શિર સાટે નટવરને વરીએ

સંત પરમ હિતકારી

સંત પરમ હિતકારી ,
જગતમાંહી સંત પરમ હિતકારી

પ્રભુપદ પ્રગટ કરાવત પ્રીતિ ,
ભરમ મિટાવત ભારી. જગતમાંહી..

પરમ કૃપાળુ સકલ જીવન પર,
હરી સમ સબ દુખ હારી. જગતમાંહી..

ત્રીગુનાતીત ફિરત તનુ ત્યાગી,
રીત જગત સે ન્યારી. જગતમાંહી..

બ્રહ્માનંદ કહે સંત કી સોબત,
મિલત હે પ્રગટ મુરારી. જગતમાંહી..

હેત કરી જોઈ

હેત કરી જોઈ નેણ ઠરી,

હરિને ગાવે હીલો હેત કરી. ટેક

હેતે નાખે ગોરી હિયકો રે,
હાથે રેશમ કેરી દોરી ધરી. ૧

ઘણી રે ખમા મારા લાડકડા તું ને,
શત્રુ તારા સર્વે જાવો મરી. ૨

દર્શન કાજ મળી વ્રજવનિતા,
વારે વારે આવે ફરી રે ફરી. ૩

બ્રહ્માનંદ કહે કહાનકુંવરને,
નીરખે જશોદા હરખ ભરી. ૪

નિષ્કુળાનંદ

દીન દયાળુ ગુરુ દેવ

૫૬ - ૧

દીન દયાળુ ગુરુ દેવ દામોદર, કૃપાનિધિ કૃષ્ણ કહાવે;
કરુણા દૃષ્ટિ કરી જનને જીવે હરિ, દાસના દોષ હરિ હૈયે ન લાવે —દીન૦ ૧

કોટિ અપરાધ તે જનના કાપવા, આપવા આનંદ હરિ હૈયે હીસે;
કૈક કંગાલને તારવા નાથજી, આજ મહારાજની મરજી દીસે—દીન૦ ૨

અખિલ બ્રહ્માંડના અધમ ઉદ્ધારવા, પૂરણ પરબ્રહ્મે પણ લીધું;
પતિત એકે કોયે નરકમાં નવ પળે, આજ અલબેલડે એમ કીધું—દીન૦ ૩

મન કર્મ વચને સત્ય કરી માનજો, અસત્ય મિથ્યા અમે શીદ ભાખ્યું;
નિષ્કુળાનંદ હરિ નિત્ય ઊઠી ચિંતવે, આવે અધમ કોયે શરણ રાખ્યું—દીન૦ ૪

૫૬ - ૨

ટેવ પડી તમને અધમ ઉદ્ધારવા, એહ વિના બીજું કાંઈ ન સૂઝે;
અખંડ અવતાર તે અધમ ઉદ્ધારવા, એહ મર્મને કોઈ સંત બૂઝે—ટેવ૦ ૧

નરતનુ ધારી એવું ના'વડે નાથજી, કોઈ જીવનું અકાજ કરતા;
ભાવે કભાવે કોઈ તમને ચિંતવે, તેહનાં પાપ તમે તર્ત હરતા—ટેવ૦ ૨

જેમ રવિના ઘરમાં રજની નવ મળે, તો આરાધ્યે અંધારું ક્યાંથી આપે;
જાણે અજાણે જેમ અમૃતપાનથી, જનમ મરણ અંગે નવ વ્યાપે—ટેવ૦ ૩

પોતાના ગુણ તે કોઈ નવ પરહરે, જેહમાં જેહવો ગુણ રહ્યો;
નિષ્કુળાનંદ નર તન ધરી નાથજી, અધમ ઉદ્ધારણ એવો ગુણ ગ્રહ્યો—ટેવ૦ ૪

૫૬ - ૩

પતિત પાવન પ્રભુ બિરુદ સુણી સદા, માહેનું મન તે ધીરજ પાખ્યું;
કોટિ અપરાધ તે ક્ષમા કરો ક્ષણમાં જે જને આવીને શીશ નાખ્યું

જયંત જેવો કોઈ પાપી નવ પેખીયે, સીતાચરણે ચંચુપ્રહાર કીધી;
અપરાધ એવો કરી લોક ચૌદ આવ્યો ફરી, દયા કરી તેને દિવ્ય દૃષ્ટિ દીધી.

અધમ આપે અહલ્યા શલ્યા આપે થઈ, ગૌતમ ગૃહિણી જગ જાણે;
તમારા પદરજથી સઘ શ્રાપ ટળી, મળ્યો દેવ દેહ તેહ ટાણે.

એવા અધમ તો અનેક ઉદ્ધારિયા, તારિયા ભવજળ જશ લીધા;
નિષ્કુળાનંદ એવા બિરુદને જોઈને, સદા મુદા જો મનમાંહિ કીધો.

૫૬ - ૪

આજ મહારાજ મળી જોડ જોયા સરખી, હું રે પતિતપાવન તમે;
તમે ગુણવંત ગુણના ભંડાર છો, તો અનેક અવગુણે પૂરણ અમે.

તમે દયાળુ કૃપાળ અકળ છો, તો મારી દુષ્ટતાને કોણ કળશે;
અધમ ઉદ્ધાર તમે નામ કાવો નાથજી, તો અધમ મુજ નામે આંક વળશે.

તમે નિષ્કલંક નિર્વિકારી નાથજી, તો કલંક વિકાર મુમાં કોટિ કાવે
જો તમારી ભલાઈનો પાર નથી આવતો, તો મારી ભૂંડાઈનો અંત નાવે.

પોતે પોતાને ગુણે સહુ પૂરણ છે, જે કોઈમાં જેવો ગુણ રહ્યો;
નિષ્કુળાનંદના અવગુણ અપાર છે, તેમ તમારો ગુણ કેમ જાયે કહ્યો.

મૂળદાસ

અનુભવીને

અનુભવીને એકલું આનંદમાં રહેવું રે ;
ભજવાં શ્રી પરિબ્રહ્મ, બીજું કાંઈ ન કહેવું રે... અનુભવીને..

વેદ જોયા, પુરાણ જોયા, શાસ્ત્ર જોયા રે..
સૌ થી મોટું રામ નું નામ ચિત ઉપાસી લે

આત્મા સૌનો એક જાણી ને દુઃખ ન દેવું રે
દુઃખ અને સુખ સહીને આવે સહી ને રહેવું રે

જાપ અજપા જાપ જપે, ત્રણ લોકમાં તેવું રે ;
મૂળદાસ કહે મોહ મદ મૂકી, મહાપદમાં રહેવું રે... અનુભવીને...

પંડ્ય ને વરમંડમાં જ્યારે

પંડ્ય ને વરમંડમાં જ્યારે વાણી નો'તી ત્યારે

નભમે બુંદ નવ ઝરતા રે જી
બ્રહ્મા ને વિશ્વુ મહેશ્વર નો'તા રે
ત્યારે આપોઆપ અકરતાજી રે જી

સાયો સાયો મહાધમ છે હાં
બાર ને ભીતર એક બ્રહ્મ છે જી.

મનમથી માયા રે મે'વ રચાયો,

ત્યારે નાદ ને બુંદ પરકાશ્યા રે જી
પાંચ રે તતવ લઇને પરગટ કીધાં રે જી
ત્યારે ચૌદ લોક રચાવ્યા જી
સાયો સાયો મહાધમ છે હાં

મૂળ મહામંત્ર વૈને પંથ પરકાશ્યો,
ત્યારે ઘાટે ને પાંટે પૂજા કીધી રે જી
પાંચે ય મળીને મહાવ્રત સાધ્યાં રે
ત્યારે નામ તો ઘરાવ્યાં નીમઘારી રે જી

સાયો સાયો મહાધમ છે હાં

મેરુ શિખરથી ગંગાજી મંગાવ્યાં જી
વાયે ને કાછે તરવેણી જી
ભગત જગતને વૈને અંધાણી રે
શબદુંમાં રે'ણી ને કે'ણી રે જી

સાયો સાયો મહાધમ છે હાં

ધ્યાન ને ઘરમ વૈ પરમારથ પેખો રે
આપો પણ નવ લેખો રે જી,
ગુરુને વચને તમે હુઇ કરી હાલો રે,
સરવામાં નિરંજન દેખો રે જી

સાચો સાચો મહાધમ છે હાં

ગુરુજી ભેદે ને ચાર વેદે જી,
ત્યારે ભગતી બૈ શિવજીને દીધી રે,
શિવ ને શક્તિ મળી ધરમ ચલાવ્યો રે જી
ત્યારે ઉમિયાજી પાટ પધાર્યા રે જી

સાચો સાચો મહાધમ છે હાં

શબદ નિત હોઇ અને ઉનમૂન રેનાં જી,
ત્યારે જાત વરણ નવ ભાસો રે જી.
મૂલદાસ કે' જે નર ભીતર જાગ્યા રે જી,
તમે મહા રે ધરમને પાળો રે જી

સાચો સાચો મહાધમ છે હાં

પ્રીતમ વરની ચૂંદડી

પ્રીતમ વરની ચૂંદડી રે, મહાસંતો વોરવાને મળિયા રે ;
જે રે ઓઢે તે અમ્મર રે'વે, અકળ કળામાં જઈ ભળિયા રે...
પ્રીતમ વરની..૦

પવન સરુપી મેહુલા ઊઠિયા, વરસે વેરાગની વાદળિયું રે ;
ગગન ગરજે ને ધોર્યું દિયે, ચોઈ દશ ચમકી વીજીળયું રે...
પ્રીતમ વરની..૦

વિચાર કરીને વણ વાવિયું, વણ તો મુનિ વરનું ઠરિયું રે ;
આનંદ સ્વરૂપી ઊગિયું, ફાલી ફૂલડે બહુ ફળિયું રે...
પ્રીતમ વરની..૦

વિગતેથી વણ ને વીણિયું, સીતારામ ચરખે જઈ ચડિયું રે ;
જ્ઞાન ધ્યાનના એમાં બૂટા ભર્યા, વણનારા વેધુએ વણિયું રે...
પ્રીતમ વરની..૦

સોય લીધી સતગુરુ સાનની, દશનામ દોરા એમાં ભરિયા રે ;
સમદ્રષ્ટિથી ખીલાવી ચુંદડી, રંગ નિત સવાયા ચડિયા રે...
પ્રીતમ વરની..૦

મનનો માંડવડો નાંખિયો, ગીતડાં ગાયાં છે સાહેલિયું રે ;
માયાનો માણેકથંભ રોપિયો, ઉમંગની ખારેકું વેચાણિયું રે...
પ્રીતમ વરની..૦

શિવે બ્રહ્માને સોઢયા જાનમાં, સરતી સમરતી જાનડિયું રે ;
ગમના ગણેશ બેસાડિયા, સાબદી થઈ છે વેલડિયું રે...
પ્રીતમ વરની..૦

હાકેમ રથ લઈને હાલિયા, જાનું અહોનિશ ચડિયું રે ;
ગુરુ પરતાપે મૂળદાસ બોલિયા, ઈ મારગે વૈકુંઠ મળિયું રે...
પ્રીતમ વરની..૦

બેની ! મારા રૂદિયામાં લાગી રે

બેની ! મારા રૂદિયામાં લાગી રે, મેરમની ચોધારી મારે કાળજે કટારી...
બાયું ! મારા કલેજામાં મારી રે, બેની ! મારા રૂદિયામાં મારી રે,
મારી છે કટારી ચોધારી, મેરમની કટારી, મારા કલેજે કટારી...
ભેદુ વિનાની વાતું કોણે રે જાણી ? મેરમની ચોધારી, મારે કાળજે કટારી...

(સાખી)

મારી કટારી મૂળદાસ ક્યે જુગતે કરી ને જોઈ,
કળા બતાવી કાયા તણી, કાળજ કાપ્યાં કોઈ

(હૃદય કમળમાં રમી રહી, કાળજાં ફાટયાં સોઈ,)

કાળજ કાપી કરૂણા કીધી, મુજ પર કીધી મહેર,
જોખો મટાડયો જમ તણો, મારે થઈ છે આનંદ લીલા લ્હેર રે...
મેરમની યોધારી મારે કાળજે કટારી...૦

(સાખી)

પહેલી કટારી એ પરીક્ષા કીધી બીજીએ સાંઘ્યાં બાણ
ત્રીજી રમી ત્રણ ભુવનમાં, યોથીએ વીંધાણા પ્રાણ

પ્રાણ વીંધાણા ને પ્રીતું બંધાણી, દેખાડયો દશમો દુવાર
કુંચીએ કરશનજીને વીનવું, મારી સુરતાની લેજો સંભાળ રે...
મેરમની યોધારી મારે કાળજે કટારી...૦

(સાખી)

આ કટારી કોઈના કળ્યામાં નાંવે, નઈ અણી ને નહીં ધાર,
ઘાયલ કરી ગઈ પાંજરું ઈ તો ઊતરી આરંપાર ;

વારી વારી કહું છું વિઠ્ઠલા ! મારા અવગુણનો ધરશો મા સાર,
બેડી મ દેશો મારી બૂડવા, મારી બેડલી ઉતારજો ભવપાર રે...
મેરમની યોધારી મારે કાળજે કટારી...૦

(સાખી)

કુળમાં દાવો મેં છોડયો શામળા ! ફળની મેલી લાર,
અટક પડે વ્હેલા આવજો, મારા આતમના આધાર ;

વારે વારે શું કહું વિઠ્ઠલા ! મારા અવગુણ ના ધરશો એક,
શામળા ! વ્હાલા ! તરત સિધાવો મારી તરણા બરોબર ટેક રે...
મેરમની યોધારી મારે કાળજે કટારી...૦

(સાખી)

સાચા સદ્ગુરુ સેવિયા, જુગતે જાદવ વીર
મન પથ્થર હતા તે પાણી કીધાં, જેમ નીર ભેળાં કીધાં નીર

પાય લાગું પરમેસરા, તમે દેખાડયું નિજ ધામ રે
રામદાસ વચને મૂળદાસ બોલે, મારા ગુરુ એ બતાવ્યું તરવાનું ઠામ રે...
મેરમની યોધારી મારે કાળજે કટારી...૦

કૃષ્ણ - સુદામાનો મેળાપ

“મારો બાળસ્નેહી સુદામો રે, હું દુખિયાનો વિસામો રે;”
ઊઠી ધાયા જાદવરાય રે, નવ પહેર્યાં મોજાં પાય રે.
પીતાબર ભૂમિ ભરાય રે, રાણી રુક્મિણી ઊંચાં સાય રે;
અતિ આનંદે ફૂલી કાય રે, હરો દોડે ને શ્વાસે ભરાય રે.
પડે-આખડે બેઠા થાય રે, એક પળ તે જુગ જેવી જાય રે;
સ્ત્રીઓને કહી ગયા ભગવાન રે, “પૂજાથાળ કરો સાવધાન રે.
હું જે ભોગવું રાજ્યાસન રે, તે તો એ બ્રાહ્મણનું પુન્ય રે;
જે કોઇ નમશે એના ચરણ જાલી રે, તે નારી સહુપેં મને વહાલી રે.”
તવ સ્ત્રી સહુ પાછી ફરતી રે, સામગ્રી પૂજાની કરતી રે;
સહુ કહે, માંહોમાંહી, “બાઇ રે, કેવા હશે શ્રીકૃષ્ણના ભાઇ રે?
જેને શામળિયાશું સ્નેહ રે, હશે કંદર્પ સરખો દેહ રે;”
લઇ પૂજાના ઉપહાર રે, રહી ઊભી સોળ હજાર રે.
“બાઇ લોચનનું સુખ લીજે રે, આજ જેઠનું દર્શન કીજે રે;”
ઋષિ શુકજી કહે સુણ રાય રે, શામળિયોજી મળવા જાય રે.
છબીલાજીએ છટી ચાલે રે, દીધી દોટ તે દીનદયાળે રે;
સુદામે દીઠા કૃષ્ણદેવ રે, છૂટ્યાં આંસુ શ્રાવણનેવ રે.
જુએ કૌતુક ચારે વણં રે, ક્યાં આ વિપ્ર? ક્યાં આ અશરણશર્ણ રે;
જુએ દેવ વિમાને ચડિયા રે, પ્રભુ ઋષિજીને પાયે પડિયા રે.
હરિ ઉઠાડયા ગ્રહી હાથ રે, ઋષિજી લીધા હૈડા સાથ રે;
ભુજ-બંધન વાંસા પૂંઠે રે, પ્રેમનાં આલિંગન નવ છૂટે રે.
મુખ અન્યોન્યે જોયાં રે, હરિનાં આંસુ સુદામે લોયાં રે,
તુંબીપાત્ર ઉલાળીને લીધું રે, દાસત્વ દયાળે કીધું રે.
“ઋષિ, પાવન કર્યું મુજ ગામ રે, હવે પવિત્ર કરો મુજ ધામ રે;”
તેડી આવ્યા વિશ્વાધાર રે, મંદિરમાં હરખથી અપાર રે.
જોઇ હાસ્ય કરે સૌ નારી રે, આ તો રૂડી મિત્રચારી રે!
ઘણુ વાંકાબોલા સત્યભામા રે, “આ શું ફૂટડા મિત્ર સુદામા રે!
હરિ અહીંથી ઊઠી શું ધાયા રે! ભલી નાનપણની માયા રે;
ભલી જોવા સરખી જોડી રે, હરિને સાંધો, એને સખોડી રે;
જો કોઇ બાળક બહાર નીકળશે રે, તે તો કાકાને દેખી છળશે રે;”

તવ બોલ્યાં રુકિમણી રાણી રે, “તમે બોલો છો શું જાણી રે?”

વલણ

શું બોલો વિસ્મય થઇ? હરિભક્તને ઓળખો નહિ;
બેસાડ્યા મિત્રને શય્યા ઉપર, ઢોળે વાયુ હરિ ઊભા રહી.

કૃષ્ણ-સુદામા આખ્યાન કડવું ચોથું

પછી સુદામોજી બોલિયા સુણ સુંદરી રે
હું કહું તે સાચું માન ઘેલી કોણે કરી રે

જે નિરમ્યું તે પામીએ સુણ સુંદરી રે
વિધિએ લખી વૃદ્ધિહાણ ઘેલી કોણે કરી રે

સુકૃત દુકૃત બે મિત્ર છે સુણ સુંદરી રે
જાય પ્રાણ આત્માને સાથ ઘેલી કોણે કરી રે

દીધા વિના કેમ પામીએ સુણ સુંદરી રે
નથી આપ્યું જમણે હાથ ઘેલી કોણે કરી રે

જો ખડધાન ખેડી વાવિયું સુણ સુંદરી રે
તો ક્યાંથી જમીએ શાળ ઘેલી કોણે કરી રે

જળ વહી ગયે શું શોયવું સુણ સુંદરી રે
જો પ્રથમ ન બાંધી પાળ ઘેલી કોણે કરી રે

અતિથિ ભૂખ્યા વળાવિયા સુણ સુંદરી રે
તો ક્યાંથી પામીએ અન્ન ઘેલી કોણે કરી રે

સંતોષ સુખ ન ચાખિયાં સુણ સુંદરી રે
હરિચરણે ન સોંપ્યાં મંન ઘેલી કોણે કરી રે

ભક્તિ કરતાં નવનઘ આપશે સુણ સુંદરી રે
એવું સાંભળી બોલી સ્ત્રી જન ઘેલી કોણે કરી રે

જળ આંખે ભરી અબળા કહે ઋષિરાયજી રે
મારું દ્રઢ થયું છે મંન લાગું પાયજી રે

એ જ્ઞાન મને ગમતું નથી ઋષિરાયજી રે
રુએ બાળક લાવો અન્ન લાગું પાયજી રે

કોને અન્ન વિના ચાલે નહિ ઋષિરાયજી રે
ભલે હો જોગ જોગેશર લાગું પાયજી રે

અન્ન વિના ભજન સૂઝે નહિ ઋષિરાયજી રે
જીવે અન્ને આખું જગત લાગું પાયજી રે

શિવે અન્નપૂર્ણા ઘેર રાખિયાં ઋષિરાયજી રે
રવિએ રાખ્યું અક્ષયપાત્ર લાગું પાયજી રે

સમ ઋષિ સેવે કામધેનુને ઋષિરાયજી રે
તો આપણે તે કોણ માત્ર લાગું પાયજી રે

દેવો સેવે કલ્પવૃક્ષને ઋષિરાયજી રે
મનવાંછિત પામે આહાર લાગું પાયજી રે

અન્ન વિના ધરમ સૂઝે નહિ ઋષિરાયજી રે
ઊભો અન્ને આખો સંસાર લાગું પાયજી રે

ઉદ્યમ નિષ્ફળ જાશે નહિ ઋષિરાયજી રે
જઈ જાયો હરિવરરાય લાગું પાયજી રે

અક્ષર લખ્યા દારિદ્રના ઋષિરાયજી રે
ધોશે ધરણીધર તતખેવ લાગું પાયજી રે

પછી શામળિયોજી બોલિયા

પછી શામળિયોજી બોલિયા તુંને સાંભરે રે?
હા જી, નાનપણાનો નેહ મુને કેમ વીસરે રે?

આપણ બે મહિના સાથે રહ્યાં તુંને સાંભરે રે?
હા જી, સાંદીપનિ ઋષિને ઘેર, મુને કેમ વિસરે રે?

આપણ અન્નભિક્ષા માગી લાવતા તુંને સાંભરે રે?
હાજી જમતાં ત્રણે ય સાથ મુને કેમ વિસરે રે?

આપણે સુતા એક સાથરે તુંને સાંભરે રે?
સુખ દુખની કરતા વાત મુને કેમ વિસરે રે?

પાછલી રાતના જાગતા તુંને સાંભરે રે?
હાજી કરતા વેદનો પાઠ મુને કેમ વિસરે રે?

ગુરુ આપણા ગામે ગયા તુંને સાંભરે રે?
હાજી જાયવા કોઈ શેઠ મુને કેમ વિસરે રે?

કામ દીધું ગોરાણીએ તુંને સાંભરે રે?
કહ્યું લઈ આવો કાષ્ટ મુને કેમ વિસરે રે?

શરીર આપણાં ઉકળી ગયાં તુંને સાંભરે રે?
હાજી લાગ્યો સૂરજનો તાપ મુને કેમ વિસરે રે?

ખંભે કુહાડા ધરિયા તુંને સાંભરે રે?
ઘણું દૂર ગયા રણછોડ મુને કેમ વિસરે રે?

આપણો વાદ વધા ત્રણે બાંધવા તુંને સાંભરે રે?
હાજી ફાડ્યું મોટું ઝાડ મુને કેમ વિસરે રે?

ત્રણ ભારા બાંધ્યા દોરડે તુંને સાંભરે રે?
હાજી આવ્યા બારે મેહ મુને કેમ વિસરે રે?

શીતળ વાયુ વાયો ઘણો તુંને સાંભરે રે?
હાજી ટાઢે થરથરે દેહ મુને કેમ વિસરે રે?

નદીએ પૂર આવ્યું ઘણું તુંને સાંભરે રે?
ઘન વરસ્યો મૂશળધાર મુને કેમ વિસરે રે?

એકે દિશા સૂઝે નહિ તુંને સાંભરે રે?
થાતા વીજ તણાં ચમકાર મુને કેમ વિસરે રે?

ગુરુજી નીસર્યા ખોળવા તુંને સાંભરે રે?
દેતાં ગોરાણીને ઠપકો અપાર મુને કેમ વિસરે રે?

આપણા હૃદય સાથે ચાંપિયાં તુંને સાંભરે રે?
હાજી તેડીને લાવ્યા ઘેર મુને કેમ વિસરે રે?

श्रीमद् राजयंद्

આત્મસિદ્ધિ

જે સ્વરૂપ સમજ્યા વિના, પાખ્યો દુઃખ અનંત,
સમજાવ્યું તે પદ નમું — શ્રી સદ્ગુરુ ભગવંત. ૧.

વર્તમાન આ કાળમાં, મોક્ષમાર્ગ બહુ લોપ,
વિચારવા આત્માર્થિને, ભાખ્યો અત્ર અગોપ્ય. ૨.

કોઈ ક્રિયા-જડ થઈ રહ્યા, શુષ્ક જ્ઞાનમાં કોઈ,
માને મારગ મોક્ષનો, કરૂણા ઊપજે જોઈ. ૩.

બાહ્ય ક્રિયામાં રાયતા, અંતર ભેદ ન કાંઈ,
જ્ઞાનમાર્ગ નીષેધતા, તેહ ક્રિયાજડ આંઈ. ૪.

બંધ મોક્ષ છે કલ્પના, ભાખે વાણી માંહિ,
વર્તે મોહાવેશમાં, શુષ્કજ્ઞાનિ તે આંહિ. ૫.

વૈરાગ્યાદિ સફળ તો, જો સહ આતમજ્ઞાન,
તેમજ આતમજ્ઞાનની, પ્રાપ્તિણાં નિદાન. ૬.

ત્યાગ વિરાગ ન ચિત્તમાં, થાય ન તેને જ્ઞાન,
અટકે ત્યાગ વિરાગમાં, તો ભૂલે નિજભાન. ૭.

જ્યાં જ્યાં જે જે યોગ્ય છે, તહાં સમજવું તેહ,
ત્યાં ત્યાં તે તે આચરે, આત્માર્થાં જન એહ. ૮.

સેવે સદ્ગુરુ ચરણને, ત્યાગી દઈ નિજપક્ષ,
પામે તે પરમાર્થને, નિજપદનો લે લક્ષ. ૯.

આત્મજ્ઞાન સમદર્શિતા, વિચરે ઉદયપ્રયોગ,
અપૂર્વ વાણી પરમશ્રુત, સદ્ગુરુ લક્ષણ યોગ્ય. ૧૦.

પ્રત્યક્ષ સદ્ગુરુ સમ નહીં, પરોક્ષ જિન ઉપકાર,
એવો લક્ષ થયા વિના, ઊગે ન આત્મવિચાર. ૧૧

સદ્ગુરુના ઉપદેશવણ, સમજાય ન જિનરૂપ,
સમજ્યા વણ ઉપકાર શો, સમજ્યે જીનસ્વરૂપ. ૧૨

આત્મવાદી અસ્તિત્વનાં, જેહ નિરૂપક શાસ્ત્ર,
પ્રત્યક્ષ સદ્ગુરુ યોગનહિ, ત્યાં આધાર સુપાત્ર. ૧૩

અથવા સદ્ગુરુએ કહ્યાં, જે અવગાહન કાજ,
તે તે નિત્ય વિચારવાં, કરી મતાંતર ત્યાજ. ૧૪

રોકે જીવ સ્વછંદ તો, પામે અવશ્ય મોક્ષ,
પામ્યા એમ અનંત છે, ભાખ્યું જિન નિર્દોષ. ૧૫

પ્રત્યક્ષ સદ્ગુરુ યોગથી, સ્વછંદ તે રોકાય,
અન્ય ઉપાય કયાં થકી, પ્રાયે બમણો થાય. ૧૬

સ્વછંદ મત આગ્રહ તજી, વર્તે સદ્ગુરુ લક્ષ,
સમકિત્ત તેને ભાખિયું, કારણ ગણી પ્રત્યક્ષ. ૧૭

માનાદિક શત્રૂ મહા, નિજ છંદે ન મરાય,
જાતા સદ્ગુરુ શરણમાં, અલ્પ પ્રયાસે જાય. ૧૮

જે સદ્ગુરુ ઉપદેશથી, પામ્યો કેવળજ્ઞાન,
ગુરુ રહ્યા છદ્મસ્થ પણ, વિનય કરે ભગવાન. ૧૯

એવો માર્ગ વિનય તણો, ભાખ્યો શ્રી વીતરાગ,
મૂળ હેતુ એ માર્ગનો, સમજે કોઈ સુભાગ્ય. ૨૦

અસદ્ગુરુ એ વિનયનો, લાભ લહે જો કાંઈ,
મહામોહિની કર્મથી, બુડે ભવજળ માંહિ. ૨૧

હોય મુમુક્ષુ જીવ તે, સમજે એહ વિચાર,
હોય મતાર્થિ જીવતે, અવળો લે નિર્ધાર. ૨૨

હોય મતાર્થિ તેહને, થાય ન આતમલક્ષ,
તેહ મતાર્થિ લક્ષણો અહીં કહ્યા નિર્પક્ષ. ૨૩

બાહ્યત્યાગ પણ જ્ઞાન નહિ, તે માને ગુરુ સત્ય,
અથવા નિજકુળધર્મના, તેગુરુમાં જ મમત્વ. ૨૪

જે જિનદેહ પ્રમાણને, સમવસરણાદિ સિદ્ધિ,
વર્ણન સમજે જિનનું, રોકિ રહે નિજબુદ્ધિ. ૨૫

પ્રત્યક્ષ સદ્ગુરુ યોગમાં, વર્તે દ્રષ્ટિ વિમૂખ,
અસદ્ગુરુને દ્રઢ કરે નિજ માનાર્થે મુખ્ય. ૨૬

દેવાદી ગતિભંગમાં, જે સમજે શ્રુતજ્ઞાન,

માને નિજમત વેષનો, આગ્રહ મુક્તિ નિદાન. ૨૭

લહ્યું સ્વરૂપ ન વૃત્તિનું, ગ્રહ્યું વ્રત અભિમાન,
ગ્રહે નહીં પરમાર્થને, લેવા લૌકિક માન. ૨૮

અથવા નિશ્ચય નયગ્રહે, માત્ર શબ્દની માંય,
લોપે સદ્વ્યવહારને, સાધન રહીત થાય. ૨૯

જ્ઞાનદશા પામે નહીં, સાધન દશા ન કાંઈ,
પામે તેનો સંગ જે, તે બુડે ભવમાંહિ. ૩૦

એ પણ જીવમતાર્થમાં, નિજમાનાદી કાજ,
પામે નહીં પરમાર્થને, અન અધિકારીમાજ. ૩૧

નહિ કષાય ઉપશાંતતા, નહિ અંતર વૈરાગ્ય,
સરળપણું ન મધ્યસ્થતા, એ મતાર્થિ દુભાગ્ય. ૩૨

લક્ષણ કલાં મતાર્થિના, મતાર્થ જાવા કાજ,
હવે કહું આત્માર્થિના, આત્મઅર્થ સુખસાજ. ૩૩

આત્મજ્ઞાન ત્યાં મુનિપણું, તે સાચા ગુરુ હોય,
બાકી કુળ ગુરુ કલ્પના, આત્માર્થિ નહિ જોય. ૩૪

પ્રત્યક્ષ સદ્ગુરુ પ્રાપ્તિનો, ગણે પરમ ઉપકાર,
ત્રણે યોગ એકત્વથી, વર્તે આજ્ઞાધાર. ૩૫

એક હોય ત્રણ કાળમાં, પરમારથનો પંથ,
પ્રેરેતે પરમાર્થને, તે વ્યવહાર સમંત. ૩૬

એમ વિચારી અંતરે શોધે સદ્ગુરુયોગ,
કામ એક આત્માર્થનું બીજો નહીં મનરોગ. ૩૭

કષાયની ઉપશાંતતા, માત્ર મોક્ષ અભિલાષ,
ભવે ખેદ, પ્રાણીદયા, ત્યાં આત્માર્થનિવાસ. ૩૮

દશા ન એવી જ્યાંસુધી, જીવ લહે નહિ જોગ્ય,
મોક્ષ માર્ગ પામે નહીં, મટે ન અંતરરોગ. ૩૯

આવે જ્યાં એવી દશા, સદ્ગુરુ બોધ સુહાય,
તે બોધે સુવિચારણા, ત્યાં પ્રગટે સુખદાય. ૪૦

જ્યાં પ્રગટે સુવિચારણા, ત્યાં પ્રગટે નિજજ્ઞાન,
જે જ્ઞાને ક્ષય મોહ થઈ, પામે પદ નિર્વાણ. ૪૧

ઉપજે તે સુવિચારણા, મોક્ષમાર્ગ સમજાય,
ગુરુ શિષ્ય સંવાદથી, ભાખું ષટ્પદ આંહિ. ૪૨

'આત્મા છે' 'તે નિત્ય છે', 'છે કર્તા નિજકર્મ',
'છે ભોક્તા' 'વળિ મોક્ષ છે', 'મોક્ષ ઉપાય સુધર્મ'. ૪૩

ષટ્ સ્થાનક સંક્ષેપમાં, ષટ્ દર્શન પણ તેહ,
સમજાવા પરમાર્થને, કહ્યાં જ્ઞાનિયે એહ. ૪૪

નથી દૃષ્ટિમાં આવતો, નથી જણાતું રૂપ,
બીજો પણ અનુભવ નહીં, તેથી ન જીવસ્વરૂપ. ૪૫

અથવા દેહજ આતમા, અથવા ઇન્દ્રિય, પ્રાણ,
મિથ્યા જૂદો માનવો, નહિ જૂદું ઐધાણ. ૪૬

વળિ જો આત્મા હોય તો, જણાય તે નહિ કેમ?
જણાય જો તે હોય તો, ઘટ પટ આદી જેમ. ૪૭

માટે છે નહિ આતમા, મિથ્યા મોક્ષ ઉપાય,
એ અંતર શંકા તણો, સમજાવો સદુપાય. ૪૮

ભાસ્યો દેહાધ્યાસથી, આત્મા દેહ સમાન,
પણ તે બંને ભિન્ન છે, પ્રગટ લક્ષણો ભાન. ૪૯

ભાસ્યો દેહાધ્યાસથી આત્મા દેહ સમાન,
પણ તે બંને ભિન્ન છે, જેમ અસીને મ્યાન. ૫૦

જે દ્રષ્ટા છે દ્રષ્ટિનો, જે જાણે છે રૂપ,
અબાધ્ય અનુભવ જે રહે, તે છે જીવ સ્વરૂપ. ૫૧

છે ઇન્દ્રિય પ્રત્યેકને, નિજ નિજ વિષયનું જ્ઞાન,
પાંચ ઇન્દ્રિયના વિષયનું, પણ આત્માનેભાન. ૫૨

દેહ ન જાણે તેહને, જાણે ન ઇન્દ્રિય, પ્રાણ,
આત્માની સત્તા વડે, તેહ પ્રવર્તે જાણ. ૫૩

સર્વ અવસ્થાને વિષે, ન્યારો સદા જણાય.
પ્રગટ રૂપ ચૈતન્યમય, એ ઐધાણ સદાય. ૫૪

ઘટ પટ આદી જાણ તું, તેથી તેને માન,
જાણનાર તે માન નહીં, કહિયે કેવું જ્ઞાન? ૫૫

પરમબુદ્ધિ કૃષ દેહમાં, સ્થૂળ દેહ મતિ અલ્પ,
દેહ હોય જો આતમા, ઘટે ન આમ વિકલ્પ. ૫૬

જડ ચેતનનો ભિન્ન છે, કેવળ પ્રગટ સ્વભાવ,
એક પણું પામે નહીં, ત્રણે કાળ દ્વય ભાવ. ૫૭

આત્માની શંકા કરે, આત્મા પોતે આપ,
શંકાનો કરનાર તે, અચરજ એહ અમાપ. ૫૮

આત્માનાં અસ્તિત્વના, આપે કહ્યા પ્રકાર,
સંભવ તેનો થાય છે, અંતર કર્યે વિચાર. ૫૯

બીજી શંકા થાય ત્યાં, આત્મા નહીં અવિનાશ,
દેહ યોગથી ઊપજે, દેહ વિયોગે નાશ. ૬૦

અથવા વસ્તુ ક્ષણીક છે, ક્ષણે ક્ષણે પલટાય,
એ અનુભવથી પણ નહીં, આત્મા નિત્ય જણાય. ૬૧

દેહ માત્ર સંયોગ છે, વળી જડ રૂપી દૃશ્ય,
ચેતનનાં ઉત્પત્તિ લય, કોના અનુભવ દૃશ્ય! ૬૨

જેના અનુભવ દૃશ્ય એ, ઉત્પન્ન લયનું જ્ઞાન,
તે તેથી જુદા વિના થાય ન કેમ ભાન. ૬૩

જે સંયોગી દેખિયે, તે તે અનુભવ દૃશ્ય,
ઊપજે નહીં સંયોગથી, આત્મા નિત્ય પ્રત્યક્ષ. ૬૪

જડથી ચેતન ઊપજે, ચેતનથી જડ થાય,
એવો અનુભવ કોઈને, ક્યારે કદી ન થાય. ૬૫

કોઈ સંયોગીથી નહીં, જેની ઉત્પત્તિ થાય,
નાશ ન તેનો કોઈમાં, તેથી નિત્ય સદાય. ૬૬

ક્રોધાદી તરતમ્યતા, સર્પાદિકની માંય,
પૂર્વજન્મ સંસ્કાર તે, જીવ નિત્યતા ત્યાંય. ૬૭

આત્મા દ્રવ્યે નિત્ય છે, પર્યાયે પલટાય,
બાળાદી વય ત્રણ્યનું, જ્ઞાન એકને થાય. ૬૮

અથવા જ્ઞાન ક્ષણીકનું, જે જાણી વદનાર,
વદનારો તે ક્ષણિક નહીં, કર અનુભવ નિર્ધાર. ૬૯

ક્યારે કોઈ વસ્તુનો, કેવળ હોય ન નાશ,
ચેતન પામે નાશ તો, કેમાં ભળે તપાસ. ૭૦

કર્તા જીવ ન કર્મનો, કર્મજ કર્તા કર્મ;

અથવા સહજ સ્વભાવ કાં, કર્મ જીવનો ધર્મ. ૭૧

આત્મા સદા અસંગ ને, કરે પ્રકૃતિ બંધ;
અથવા ઈશ્વરપ્રેરણા, તેથી જીવ અબંધ. ૭૨

માટે મોક્ષ ઉપાયનો, કોઈ ન હેતુ જણાય;
કર્મતણું કર્તાપણું, કાં નહીં, કાં નહીં જાય. ૭૩

હોય ન ચેતન પ્રેરણા, કોણ ગ્રહે તો કર્મ,
જડ સ્વભાવ નહીં પ્રેરણા, જુઓ વિચારી મર્મ. ૭૪

જો ચેતન કરતું નથી, નથી થતાં તો કર્મ,
તેથી સહજ સ્વભાવ નહીં તેમ જ નહિ જીવધર્મ. ૭૫

કેવળ હોત અસંગ જો, ભાસત તને ન કેમ?
અસંગ છે પરમાર્થથી, પણ નિજ ભાને તેમ. ૭૬

કર્તા ઈશ્વર કોઈ નહિ, ઈશ્વર શુદ્ધ સ્વભાવ,
અથવા પ્રેરક તે ગણ્યે, ઈશ્વર દોષ પ્રભાવ. ૭૭

ચેતન જો નિજ ભાનમાં, કર્તા આપ સ્વભાવ,
વર્તે નહિ નિજભાનમાં, કર્તા કર્મ પ્રભાવ. ૭૮

જીવ કર્મ કર્તા કહો, પણ ભોક્તા નહિ સોય,
શું સમજે જડ કર્મ કે, ફળપરિણામી હોય. ૭૯

ફળદાતા ઈશ્વર ગણ્યે, ભોક્તાપણું સઘાય,
એમ કહી ઈશ્વરતણું, ઈશ્વરપણું જ જાય. ૮૦

ઈશ્વર સિદ્ધ થયા વિના, જગત નિયમ નહિ હોય,
પછી શુભાશુભ કર્મનાં, ભોગ્ય સ્થાન નહિ કોય. ૮૧

ભાવકર્મ નિજ કલ્પના, માટે ચેતનરૂપ,
જીવ વીર્યની સ્ફૂરણા, ગ્રહણ કરે જડધૂપ. ૮૨

ઝેર સુધા આજે નહીં, જીવ ખાય ફળ થાય,
એમ શુભાશુભ કર્મનું, ભોક્તાપણું જણાય. ૮૩

એક રાંકને એક નૂપ, એ આદી જે ભેદ,
કારણ વિના ન કાર્ય તે, તેજ શુભાશુભ વેદ. ૮૪

ફળદાતા ઈશ્વરતણી, એમાં નથી જરૂર,
કર્મ સ્વભાવે પરિણામે, થાય ભોગથી દૂર. ૮૫

તે તે ભોગ્ય વિશેષના, સ્થાનક દ્રવ્ય સ્વભાવ.
ગહન વાત છે શિષ્ય આ, કહિ સંક્ષેપે સાવ. ૮૬

કર્તા ભોક્તા જીવ હો, પણ તેનો નહિ મોક્ષ,
વીત્યો કાળ અનંત પણ, વર્તમાન છે દોષ. ૮૭

શુભ કરે ફળ ભોગવે, દેવાદી ગતિમાંય,
અશુભ કરે નર્કાદિક્કળ, કર્મ રહીત ન ક્યાંય. ૮૮

જેમ શુભાશુભ કર્મપદ, જાણ્યાં સફળ પ્રમાણ,
તેમ નિવૃત્તિ સફળતા, માટે મોક્ષ સુજાણ. ૮૯

વીત્યો કાળ અનંત તે, કર્મ શુભાશુભ ભાવ,
તેહ શુભાશુભ છેદતાં, ઊપજે મોક્ષ સ્વભાવ. ૯૦

દેહાદિક સંયોગનો, આત્યંતિક વિયોગ,
સિદ્ધ મોક્ષ શાશ્વત પદે, નિજ અનંત સુખ ભોગ. ૯૧

હોય કદાપી મોક્ષપદ, નહિ અવિરોધ ઉપાય,
કર્મો કાળ અનંતનાં, શાથી છેદ્યાં જાય? ૯૨

અથવા મત દર્શનઘણાં, કહે ઉપાય અનેક,
તેમા મત સાચો કયો, બને ન એહ વિવેક. ૯૩

કયી જાતિમાં મોક્ષ છે, કયા વેષમાં મોક્ષ,
એનો નિશ્ચય ના બને, ઘણા ભેદ એ દોષ. ૯૪

તેથી એમ જણાય છે, મળે ન મોક્ષ ઉપાય,
જીવાદી જાણ્યા તણો, શો ઉપકાર જ થાય? ૯૫

પાંચે ઉત્તરથી થયું, સમાધાન સર્વાંગ;
સમજું મોક્ષ ઉપાય તો, ઉદય ઉદય સદભાગ્ય. ૯૬

પાંચે ઉત્તરની થઈ, આત્મા વિશે પ્રતીત,
થાશે મોક્ષોપાયની, સહજ પ્રતિત એ રીત. ૯૭

કર્મ-ભાવ અજ્ઞાન છે, મોક્ષભાવ નિજવાસ,
અંધકાર અજ્ઞાનસમ, નાશે જ્ઞાન પ્રકાશ. ૯૮

જે જે કારણ બંધના, તેહ બંધનો પંથ;
તે કારણ છેદક દશા, મોક્ષ-પંથ ભવઅંત. ૯૯

રાગ, દ્વેષ અજ્ઞાન એ, મુખ્ય કર્મની ગ્રંથ,

થાય નિવૃત્તિ જેહથી, તે જ મોક્ષનો પંથ. ૧૦૦

આત્મા સત ચૈતન્યમય, સર્વાભાસ રહીત,
જેથી કેવળ પામિયે, મોક્ષપંથ તે રીત. ૧૦૧

કર્મ અનંત પ્રકારનાં, તેમાં મુખ્ય આઠ,
તેમાં મુખ્ય મોહિનિય હણાય તે કહું પાઠ. ૧૦૨

કર્મ મોહિનિય ભેદ બે, દર્શન ચારિત્ર નામ,
હણે બોધ વીતરાગતા, અચૂક ઉપાય આમ. ૧૦૩

કર્મબંધ ક્રોધાદિથી, હણે ક્ષમાદિક તેહ,
પ્રત્યક્ષ અનુભવ સર્વને, એમાં શો સંદેહ? ૧૦૪

છોડી મતદર્શનતણો, આગ્રહ તેમ વિકલ્પ,
કલ્પો માર્ગ આ સાધશે, જન્મ તેહના અલ્પ. ૧૦૫

ષટ્પદનાં ષટ્પ્રશ્ન તે, પૂછ્યાં કરી વિચાર.
તે પદની સર્વાંગતા, મોક્ષમાર્ગ નિર્ધાર. ૧૦૬

જાતિ, વેષનો ભેદ નહિ, કલ્પો માર્ગ જો હોય,
સાથે તે મુક્તી લહે, એમાં ભેદ ન કોય. ૧૦૭

કષાયની ઉપશાંતતા, માત્ર મોક્ષ અભિલાષ,
ભવે ખેદ અંતરદયા, તે કહિયે જિજ્ઞાસ. ૧૦૮

તે જિજ્ઞાસુ જીવને, થાય સદ્ગુરુ બોધ,
તો સામે સમકીતને, વર્તે અંતર શોધ. ૧૦૯

મતદર્શન આગ્રહ તજી, વર્તે સદ્ગુરુલક્ષ,
લહે શુદ્ધ સમકીત તે, જેમાં ભેદ ન પક્ષ. ૧૧૦

વર્તે નિજ સ્વભાવનો, અનુભવ લક્ષ પ્રતીત,
વૃત્તિવહે નિજભાવમાં, પરમાર્થે સમકીત. ૧૧૧

વર્ધમાન સમકીત થઈ, ટાળે મિથ્યાભાસ,
ઉદય થાય ચારિત્રનો, વીતરાગપદવાસ. ૧૧૨

કેવળ નિજસ્વભાવનું, અખંડ વર્તે જ્ઞાન,
કહિયે કેવળ જ્ઞાન તે, દેહ છતાં નિર્વાણ. ૧૧૩

કોટિ વર્ષનું સ્વપ્ન પણ, જાગ્રત થતાં શમાય,
તેમ વિભાવ અનાદિનો, જ્ઞાન થતાં દૂર થાય. ૧૧૪

છુટે દેહાધ્યાસ તો, નહિ કર્તા તું કર્મ,
નહિ ભોક્તા તું તેહનો, એજ ધર્મનો મર્મ. ૧૧૫

એજ ધર્મથી મોક્ષ છે, તું છો મોક્ષસ્વરૂપ,
અનંત દર્શન જ્ઞાન તું, અવ્યાબાધ સ્વરૂપ. ૧૧૬

શુદ્ધ બુદ્ધ ચૈતન્યધન, સ્વયં જ્યોતિ સુખધામ;
બીજું કહિયે કેટલું, કર વિચાર તો પામ. ૧૧૭

નિશ્ચય સર્વે જ્ઞાનિનો, આવી અત્ર શમાય,
ધરી મૌનતા એમ કહી, સહજ સમાધીમાં. ૧૧૮

શિષ્ય-બોધબીજપ્રાપ્તિ કથન

સદ્ગુરુના ઉપદેશથી, આવ્યું અપૂર્વભાન,
નિજપદ નિજમાંહી લહું, દૂર થયું અજ્ઞાન. ૧૧૯

ભાસ્યું નિજ સ્વરૂપતે, શુદ્ધ ચેતના રૂપ,
અજર અમર અવિનાશિ ને, દેહાતીત સ્વરૂપ. ૧૨૦

કર્તા ભોક્તા કર્મનો, વિભાવ વર્તે જ્યાંય,
વૃત્તિ વહી નિજભાવમાં, થયો અકર્તા ત્યાંય. ૧૨૧

અથવા નિજપરિણામ જે, શુદ્ધ ચેતના રૂપ,
કર્તા ભોક્તા તેહ નો, નિર્વિકલ્પ સ્વરૂપ. ૧૨૨

મોક્ષ કલ્પો નિજ શુદ્ધતા, તે પામે તે પંથ;
સમજાવ્યો સંક્ષેપમાં, સકળ માર્ગ નિર્ગથ. ૧૨૩

અહો! અહો! શ્રી સદ્ગુરુ, કરુણાસિંધુ અપાર,
આ પામર પર પ્રભુ કર્યો, અહો! અહો! ઉપકાર. ૧૨૪

શું પ્રભુ ચરણકનેધરું, આત્માથી સૌ હીન;
તે તો પ્રભુએ આપિયો, વર્તું ચરણાધીન. ૧૨૫

આ દેહાદી આજથી, વર્તો પ્રભુ આધીન,
દાસ, દાસ હું દાસ છું, તેહ પ્રભુનો દીન. ૧૨૬

ષટ્સ્થાનક સમજાવિને, ભિન્ન બતાવ્યો આપ,
મ્યાન થકી તરવારવત્ એ ઉપકાર અમાપ. ૧૨૭

ઉપસંહાર

દર્શન ષટે શમાય છે, આ ષટ્ સ્થાનક માંહિ,

વિચારતાં વિસ્તારથી, સંશય રહે ન કાંઈ. ૧૨૮

આત્મભ્રાંતિ સમ રોગ નહીં, સદ્ગુરુ વૈધ સુજાણ,
ગુરુ આજ્ઞાસમ પથ્ય નહીં, ઔષધ વિચાર ધ્યાન. ૧૨૯

જો ઈચ્છો પરમાર્થતો, કરો સત્ય પુરુષાર્થ,
ભવસ્થિતિ આદી નામ લઈ, છેદો નહિ આત્માર્થ. ૧૩૦

નિશ્ચય વાણી સાંભળી, સાધન તજવાં નોય,
નિશ્ચય રાખી લક્ષમાં, સાધન કરવાં સોય. ૧૩૧

નય નિશ્ચય એકાંતથી, આમાં નથી કહેલ,
એકાંતે વ્યવહાર નહિ, બન્ને સાથ રહેલ. ૧૩૨

ગછ મતની જે કલ્પના, તે નહિ સદ્વ્યવહાર,
ભાન નહીં નિજરૂપનું, તે નિશ્ચય નહીં સાર. ૧૩૩

આગળ જ્ઞાની થઈગયા, વર્તમાનમાં હોય,
થાશે કાળ ભવિષ્યમાં, માર્ગભેદ નહિ કોય. ૧૩૪

સર્વ જીવ છે સિદ્ધસમ, જે સમજે તે થાય,
સદ્ગુરુ આજ્ઞા જિનદશા, નિમિત્ત કારણ માંય. ૧૩૫

ઉપાદાનનું નામ લઈ, એ જે તજે નિમિત્ત,
પામે નહીં સિદ્ધત્વને, રહે ભ્રાંતિમાં સ્થિત. ૧૩૬

મુખથી જ્ઞાન કથે અને, અંતર છુટ્યો ન મોહ,
તે પામર પ્રાણી કરે, માત્ર જ્ઞાનનો દ્રોહ. ૧૩૭

દયા, શાંતિ, સમતા, ક્ષમા, સત્ય, ત્યાગ, વૈરાગ્ય,
હોય મુમુક્ષુ ઘટવિષે, એહ સદાય સુજાગ્ય. ૧૩૮

મોહભાવ ક્ષય હોય જ્યાં, અથવા હોય પ્રશાંત,
તે કહિયે જ્ઞાની દશા, બાકી કહિયે ભ્રાંત. ૧૩૯

સકળ જગત તે એઠવત, અથવા સ્વપ્ન સમાન,
તે કહિયે જ્ઞાનીદશા, બાકી વાયા જ્ઞાન. ૧૪૦

સ્થાનક પાંચ વિચારિને, વર્તે જેહ,
પામે સ્થાનક પાંચમું, એમાં નહીં સંદેહ. ૧૪૧

દેહ છતાં જેની દશા, વર્તે દેહાતીત,
તે જ્ઞાનીનાં ચરણમાં, હો! વંદન અગણિત. ૧૪૨

તદપિ કછુ હાથ હજુ ન પર્યો

([[વ્યાકરણ/છંદ/તોટકાતોટક છંદ]])

યમ નિયમ સંજમ આપ કિયો, પુનિ ત્યાગ બિરાગ અથાગ લહ્યો;
વનવાસ લિયો મુખ મૌન રહ્યો, દ્રઢ આસન પદ્મ લગાય દિયો..૧
મન પૌન નોઇરોધ સ્વબોધ કિયો, હઠ જોગ, પ્રયોગ સુતાર ભયો;
જપ ભેદ જપે તપ ત્યોહિ તપે, ઉરસેહિ ઉદાસી લહી સબપે..૨
સબ શાસ્ત્રકે નય ધારિ હિયે, મત મંડન ખંડન ભેદ લિયે;
વહ સાધન બાર અનંત કિયો, તદપિ કછુ હાથ હજુ ન પર્યો..૩
અબ ક્યો ન બિયરત હે મન સે, કછુ ઔર રહા ઉન સાધન સે;
બિન સદ્ગુરુ કોય ન ભેદ લહે; મુખ આગલહે કહ બાત કહે..૪
કરુના હમ પાવત હૈ તુમ કી, વહ બાત રહી સુગુરુગમકી;
પલમે પ્રગટે મુખ આગલસે, જબસદ્ગુરુચરન સુપ્રેમ બસે..૫
તનસે, મનસે, ધનસે, સબસે, ગુરુદેવકી આન સ્વાઅત્મ બસે;
તબ કારજ સુછદ્ધ બને અપનો, રસ અમૃત પાવહિ પ્રેમધનો..૬
વહ સત્ય સુધા દરશાવહિંગે, ચતુરાઅંગુલ હે દ્રગસે મિલ હે;
રસ દેવ નિરમ્જન કો પિવહી, ગહિ જોગ જુગોગુગ સૂર બસે..૭
પર પ્રેમ પ્રવાહ બઢે પ્રબુસે, સબ આગમભેદ સૂઉર બસે;
વહ કેવલ કો બીજ જ્ઞાની કહે, નિજકો અનુભૌ બતલાઈ દિયે..૮

નવ કાળ મૂકે કોઈને

[[વ્યાકરણ/છંદ/હરિગીતા/હરિગીતા]]

મોતી તની માળા ગળામાં, મૂલ્યવંતી મલકતી
હીરાતણા શુભ હારથી, બહુ કંઠ કાંતિ ઝળકતી
આભૂષણોથી ઓપતા, ભાગ્યા મરણને જોઈને
જન જાણીએ મન માનીએ, નવ કાળ મૂકે કોઈને (૧)

મણિમય મુગટા માથે ધરીને, કર્ણ કુંડળ નાખતા
કાંચન કડા કરમાં ધરી, કશીયે કયાશ ન રાખતા
પળમાં પડ્યા પૃથ્વીપતિ, એ ભાન ભૂતળ ખોઈને
જન જાણીએ મન માનીએ, નવ કાળ મૂકે કોઈને (૨)

દશ આંગળીમાં માંગલિક, મુદ્રા જડિત માણિક્યથી
જે પરમ પ્રેમે પે'રતા, પોંચી કળા બારીકથી
એ વેઢ વીંટી સર્વ છોડી, ચાલિયા મુખ ધોઈને
જન જાણીએ મન માનીએ, નવ કાળ મૂકે કોઈને (૩)

મૂછ વાંકડી કરી ફાંકડા, થઈ લીંબુ ધરતા તે અપ્રે
કાપેલ રાખી કાતરા, હર કોઈનાં હૈયાં હરે
એ સાંકડીમાં ચાલિયા, છટક્યા તજી સો કોઈને
જન જાણીએ મન માનીએ, નવ કાળ મૂકે કોઈને (૪)

છ ખંડના અધિરાજ જે, ચંડે કરીને નીપજ્યા
બ્રહ્માંડમાં બળવાન થઈને, ભૂપ ભારે ઉપજ્યા
એ ચતુર ચક્રી ચાલિયા, હોતા ન હોતા હોઈને
જન જાણીએ મન માનીએ, નવ કાળ મૂકે કોઈને (૫)

જે રાજનીતિ નિપુણતામાં, ન્યાયવંતા નીવડ્યા

અવળા કર્યે જેના બધા, સવળા સદા પાસા પડ્યા
એ ભાગ્યશાળી ભાગિયા, તે ખટપટો સૌ ખોઈને
જન જાણીએ મન માનીએ, નવ કાળ મૂકે કોઈને (૬)

તરવાર બહાદુર ટેકધારી, પૂર્ણતામાં પેખિયા
હાથી હણે હાથે કરી, એ કેશરીસમ દેખિયા
એવા ભલા ભડવીર તે, અંતે રહેલા દેખિયા
જન જાણીએ મન માનીએ, નવ કાળ મૂકે કોઈને (૭)

-૦-

સદ્ગુણા ઉપદેશથી, સમજે જિનનું રૂપ
તો તે પામે નિજ દશા, જિન છે આત્મ સ્વરૂપ (૧)

પામ્યા શુદ્ધ સ્વભાવને, છે જિન તેથી પૂજ્ય
સમજો જિન સ્વભાવ તો, આત્મભાનનો ગુજ્ય (૨)

બહુ પુણ્ય કેરા પુંજથી

બહુ પુણ્ય કેરા પુંજથી, શુભ દેહ માનવનો મળ્યો,

તોયે અરે! ભવચક્રનો, આંટો નહિ એકે ટળ્યો;
સુખ પ્રાપ્ત કરતાં સુખ ટળે છે, લેશ એ લક્ષે લહો,
ક્ષણ ક્ષણ ભયંકર ભાવમરણે, કાં અહો રાચી રહી? ...૧

લક્ષ્મી અને અધિકાર વધતાં, શું વધ્યું એ તો કહી?
શું કુટુંબ કે પરિવારથી વધવાપણું, એ નય ગ્રહી;
વધવાપણું સંસારનું નર દેહને હારી જવો,
એનો વિચાર નહિ અહો હો! એક પળ તમને હવો!! ...૨

નિર્દોષ સુખ, નિર્દોષ આનંદ, લ્યો ગમે ત્યાંથી ભલે,
એ દિવ્ય શક્તિમાન, જેથી જંજીરેથી નીકળે;
પર વસ્તુમાં નહિ મૂંઝવો, એની દયા મુજને રહી,
એ ત્યાગવા સિદ્ધાંત કે પશ્ચાત્ક્રમ તે સુખ નહીં.૩

હું કોણ છું? ક્યાંથી થયો? શું સ્વરૂપ છે મારું ખરું?
કોના સંભવે વળગણા છે? રાખું કે એ પરહરું?
એના વિચાર વિવેકપૂર્વક, શાંત ભાવે જો કર્યા,
તો સર્વ આત્મિક જ્ઞાનનાં સિદ્ધાંતતત્ત્વ અનુભવ્યાં. ...૪

તે પ્રાપ્ત કરવા વચન કોનું સત્ય કેવળ માનવું?
નિર્દોષ નરનું કથન માનો 'તેહ' જેણે અનુભવ્યું;
રે આત્મ તારો! આત્મ તારો! શીઘ્ર એને ઓળખો,
સર્વાત્મમાં સમ દૃષ્ટિ ધો આ વચનને હૃદયે લખો. ...૫

સદ્ગુરુ ભક્તિ રહસ્ય

હે પ્રભુ, હે પ્રભુ! શુંકહું, દીનાનાથ દયાળ
હું તો દોષ અનંતનું, ભાજન છું કરુણાળ (૧)

શુદ્ધ ભાવ મુજમાં નથી, નથી સર્વ તુજ રૂપ
નથી લધુતા કે દીનતા, શું કહું પરમ સ્વરૂપ (૨)

નથી આજ્ઞા ગુરુદેવની, અચળ કરી ઉરમાંહી
આપ તણો વિશ્વાસ દૃઢ, ને પરમાદર નાહી (૩)

જોગ નથી સત્સંગનો, નથી સત્સેવા જોગ
કેવળ અર્પણતા નથી, નથે આશ્રય અનુયોગ (૪)

હું પામર શું કરી શકું ? એવો નથી વિવેક
યરણ શરણ ધીરજ નથી, અમ્રણ સુધીની છેક (૫)

અચિંત્ય તુજ માહાત્મ્યનો, નથી પ્રકૃત્વિત ભાવ,
અંશ ન એકે સ્નેહનો, ન મળે પરમ પ્રભાવ (૬)

અચળરૂપ આસક્તિ નહીં, નહીં વિરહનો તાપ
કથા અલભ્ય તુજ પ્રેમની, નહીં તેનો પરિતાપ (૭)

ભક્તિમાર્ગ પ્રવેશ નહીં, નહીં ભજન દ્રઢ ભાન,
સમજ નહીં નિજ ધર્મની, નહીં શુભ દેશે સ્થાન (૮)

કાળ દોષ કળિથી થયો, નહીં મર્યાદા ધર્મ
તો યે નહીં વ્યાકુળતા, જુઓ પ્રભુ મુજ કર્મ (૯)

સેવાને પ્રતિકુળ જે, તે બંધન નથી ત્યાગ,
દેહેન્દ્રિય માને નહીં, કરે બાહ્ય પર રાગ (૧૦)

તુજ વિયોગ સ્ફુરતો અન્થી, વચન નયન યમ નાંહીં,
નહીં ઉદાસ અનભક્તથી, તેમ ગૃહાદિક માંહીં (૧૧)

અહંભાવથી રહિત નહીં, સ્વધર્મ સંચન નાહીં,
નથી નિવૃત્તિ નિર્મળપણે, અન્ય ધર્મની કાંઈ (૧૨)

એમ અનંત પ્રકારથી, સાધન રહિત હું ય,
નહીં એક સદ્ગુણ પણ, મુખ બતાવું શું ય (૧૩)

કેવળ કરૂણા મૂર્તિ છો, દીનબંધુ દીનનાથ
પાપી પરમ અનાથ છું, ગ્રહો પ્રભુજી હાથ (૧૪)

અનંત કાળથી આથડ્યો, વિના ભાન ભગવાન
સેવ્યા નહીં ગુરુ સંતને, મૂક્યું નહીં અભિમાન (૧૫)

સંત યરણ આશ્રય વિના, સાધન કર્યાં અનેક
પાર નતેથી પામીયો, ઉગ્યો ન અંશ વિવેક (૧૬)

સહુ સાધન બંધન થયાં, રહ્યો ન કોઈ ઉપાય
સત્ સાધન સમજ્યો નહીં, ત્યાં બંધન શું જાય? (૧૭)

પ્રભુ પ્રભુ લય લાગી નહીં, પડ્યો ન સદ્ગુરુ પાય
દીઠા નહીં નિજ દોષ તો, તરીએ, કોણ ઉપાય (૧૮)

અધમાધમ આધિકો પતિત, સકળ જગતમાં હું ય

એ નિશ્ચય આવ્યા વિના, સાધન કરશે શું ય (૧૯)

પડી પડી તુજ પદ પંકજે, ફરી ફરી માંગુ એ જ
સદ્ગુરુ સંત સ્વરૂપ તુજ, એ દ્રઢતા કરી દે જ (૨૦)

સર્વમાન્ય ધર્મ

ધર્મ તત્ત્વ જો પૂછ્યું મને, તે સંભળાવું સ્નેહે તને;
જે સિદ્ધાંત સકળનો સાર, સર્વમાન્ય સહુને હિતકાર... (૧)

ભાખ્યું ભાષણમાં ભગવાન, ધર્મ ન બીજો દયા સમાન
અભયદાન સાથે સંતોષ, ધો પ્રાણીને દળવા દોષ... (૨)

સત્ય શીલ ને સઘળાં દાન, દયા હોઈને રહ્યાં પ્રમાણ;
દયા નહીં તો એ નહિ એક, વિના સૂર્ય કિરણ નહિ દેખ... (૩)

પુષ્પ પાંખડી જ્યાં દુભાય, જિનવરની નહિ આજ્ઞા ય;
સર્વ જીવનું ઇચ્છો સુખ, મહાવીરની શિક્ષા મુખ્ય... (૪)

સર્વ દર્શને એ ઉપદેશ, એ એકાંતે નહીં વિશેષ;
સર્વ પ્રકારે જિનનો બોધ, દયા દયા નિર્મળ અવિરોધ... (૫)

એ ભવ તારક સુંદર રાહ, ધરિયે તરિયે કરી ઉત્સાહ;
ધર્મ સકળનું એ શૂળ મૂળ, એ વિણ ધર્મ સદા પ્રતિકૂળ... (૬)

તત્ત્વ રૂપથી એ ઓળખે, તે જન પહોંચે શાશ્વત સુખે;
શાંતિનાથ ભગવાન પ્રસિદ્ધ, 'રાજચંદ્ર' કરુણાએ સિદ્ધ... (૭)

लीयए

જી રે લાખા, એવા જો સંત રે મળે

જી રે લાખા, એવા જો સંત રે મળે
તો એને ધોડી ધોડીને મળજો રે...
જી રે લાખા, હું ને મારું છે લોઢાના કટકા જી,
એને તમે કામ વચનેથી ભેળો રે,
જી રે લાખા, સાસ – ઉસાસની તમે ધમણું ધખાવો જી,
એને તમે તારે દઇને તપાવો જી,
જી રે લાખા, સતની એરણ પર તમે ઠીક કરી ઠેરાવો જી,
એને ગિનાન સાણસીથી પકડાવો રે,
જી રે લાખા, તારે આવ્યા રે વિના તમે ટાઢું મા ટીપજો જી,
જીનજે માથે શબ્દના ઘણને લગાવો રે,
જી રે લાખા, એક રે ચિયા પછી એના અલંકાર બનાવો જી,
એનું બ્રહ્મ અસ્ત્ર તો બની જાશે રે,
જી રે લાખા, સતસંગની સરાણું દઇને સજ્જ કરી જોજો,
જ્યારે એનો જીવ બુધ્ધિ કાટ ઉખડી જાવે રે,
જી રે લાખા, કાટ ઉખડે પછી કાળ નંઇ લોપે જી,
સેજે તમે વૈકુંઠમાં જાશો રે,
જી રે લાખા, સેલરશીની ચેલી સતી લોચણ બોલ્યાં જી,
ત્યારે તમે પૂરણ બ્રહ્મ બની જાશો જી,
તેજમાં તેજ મળી જાશો જી.
જી રે લાખા, એવા જો સંત રે મળે

તો એને ધોડી ધોડીને મળજો રે...

લાખા હાં... લાવો રે ફૂંચી તો તાળાં ખોલિયે

લા ખા...! હાં... લાવો... રે... ફૂંચી... તો... તાળાં... ખોલિયે...
ફૂંચી મારા મેરમ ગુરુ ને હાથ... લા ખા... હાં...
ફૂંચિયુ છે માલમ ગુરુજી ને હાથ... ગુરુજી આવે તો તાળાં ઉઘડે...
એ... અબળા લીયણ તમને એમ ભણે હો જી...

લાખા...! હાં...! અમ્મર આંબો આયાં રોપિયો, એની પાળ્યું રે પોગી છે પિયાળ, લા
ખા...
હે... શાખું રે સરગાપર પુગિયું, એનો વેડનહારો હુશિયાર... લા ખા...
એ... અબળા લીયણ તમને એમ ભણે હો જી...

લાખા...! હાં...! એ... ખુંદી રે ખમે માતા ધરણી... અને વાઢી રે ખમે વનરાઈ, લા ખા...
હે... કઠણ વચન મારાં સાધુડાં ખમે, નીર તો સાયરમાં સમાય... લા ખા...
એ... અબળા લીયણ તમને એમ ભણે હો જી...

લાખા...! હાં...! એ... સૂરજ સમો નહીં ચાંદલો, ધરણી સમો નહીં આભ, લા ખા...
હે... ગુરુજી સમો નહીં ચેલકો, જેણે મૂળગો ગુમાવ્યો છે લાભ... લા ખા...
એ... અબળા લીયણ તમને એમ ભણે હો જી...

લાખા...! હાં...! દૂધે રે ભરી તલાવડી, જેની મોતીડે રે બાંધેલ પાળ... લા ખા...
હે... સુગરા હશે તે એને ચાખશે, નુગરા પિયાસા રે જાય... લા ખા...
એ... અબળા લીયણ તમને એમ ભણે હો જી...

લાખા...! હાં...! કાશી રે નગરના ઘાટમાં, લખ રે આવે ને લખ જાય, લા ખા...
હે... સાધુ રે જનનો સંદેશડો, ખુલાસે કઠ્ઠી નવ જાય... લા ખા...
એ... અબળા લીયણ તમને એમ ભણે હો જી...

લાખા...! હાં...! લાખો તો લાખુંમાં મહાલતો, કરતો હીરા હુંદા મૂલ, લાખા...
હે... કરણી ચૂક્યો ને થિયો કોઢિયો, ઈ તો થઈ ગ્યો કોડીને તૂલ... લા ખા...

એ... અબળા લોયણ તમને એમ ભણે હો જી...

લાખા...! હાં...! સોનું રે જાણી ને સેવિયો, કરમે નિવડિયું કથીર... લા ખા...
હે... શેલણશીની ચેલી લોયણ બોલિયાં, ગુરુ આવ્યે થાશો રે કંચનને તોલ... લા ખા...
એ... અબળા લોયણ તમને એમ ભણે હો જી...

વલ્લભ ભટ્ટ

દૈત્યોને રણમાં રોળ્યા

દૈત્યોને રણમાં રોળ્યા રે આજ માએ, દૈત્યોને રણમાં રોળ્યા
હે હાલો, દૈત્યોને રણમાં રોળ્યા રે આજ માએ, દૈત્યોને રણમાં રોળ્યા
માર્યા તે મહિષાસુર મથે વાલા, ચંડમુંડ ચપટીમાં ચોળ્યા
દૈત્યોને રણમાં રોળ્યા રે આજ માએ, દૈત્યોને રણમાં રોળ્યા
હે હાલો, દૈત્યોને રણમાં રોળ્યા રે આજ માએ, દૈત્યોને રણમાં રોળ્યા
શુંભનિશુંભ તણા શીશ જ છેદયા, હે યુગ્મલોચન ઢંઢોળ્યા
દૈત્યોને રણમાં રોળ્યા રે આજ માએ, દૈત્યોને રણમાં રોળ્યા
હે હાલો, દૈત્યોને રણમાં રોળ્યા રે આજ માએ, દૈત્યોને રણમાં રોળ્યા

ભોંયે પડ્યો રે ત્યારે કરે હોંકારા, ત્રિશુળ ઉપર તોળ્યા
દૈત્યોને રણમાં રોળ્યા રે આજ માએ, દૈત્યોને રણમાં રોળ્યા
હે હાલો, દૈત્યોને રણમાં રોળ્યા રે આજ માએ, દૈત્યોને રણમાં રોળ્યા
નવખંડ માએ નજર કીધી, ખપ્પર લઇને ફોડ્યાં,
દૈત્યોને રણમાં રોળ્યા રે આજ માએ, દૈત્યોને રણમાં રોળ્યા
હે હાલો, દૈત્યોને રણમાં રોળ્યા રે આજ માએ, દૈત્યોને રણમાં રોળ્યા
બ્રહ્માણી ઇંદ્રાણી મળીને, મધના પ્યાલા ઘોળ્યાં
દૈત્યોને રણમાં રોળ્યા રે આજ માએ, દૈત્યોને રણમાં રોળ્યા
હે હાલો, દૈત્યોને રણમાં રોળ્યા રે આજ માએ, દૈત્યોને રણમાં રોળ્યા
આઠમના એ માએ હવન કીધા, હવનમાં લઇ હોમ્યા,
દૈત્યોને રણમાં રોળ્યા રે આજ માએ, દૈત્યોને રણમાં રોળ્યા
હે હાલો, દૈત્યોને રણમાં રોળ્યા રે આજ માએ, દૈત્યોને રણમાં રોળ્યા
કહે વલ્લભ તારો પાર ના જાણું, તોંતર કોટિ દૈત્ય હોમ્યા
દૈત્યોને રણમાં રોળ્યા રે આજ માએ, દૈત્યોને રણમાં રોળ્યા
હે હાલો, દૈત્યોને રણમાં રોળ્યા રે આજ માએ, દૈત્યોને રણમાં રોળ્યા

કેશવ હ. શેઠ

અમૃતવર્ષા

તીરે તરસ્યાં ઊડે છે પેલાં પંખેરુબાળ,
મેહુલા ! મીઠડું વરસીજા :
તપોવનમાં પંખેરુ ઝંખે હવા હૂંફાળ.
વાદળી ! ઝરમર વરસીજા : તીરેં

કોકે વીંટી કંટાળીને ઝાડિયો જો,
હાં રે કીધી વેરાનશી વાડિયો જો:

લૂંટી કલ્પલતા, ને ગૂંથી માયાવી જાળ,
મેહુલા ! મીઠડું વરસીજા :
તપોવનમાં પંખેરુ ઝંખે હવા હૂંફાળ.
વાદળી ! ઝરમર વરસીજા : તીરેં

હૂંટે સ્વાતિ-હૂવારા ત્હારા સોન્યુડે જો !
છલકાવી દે ક્યારા અમીબિન્દુડે જો :

પ્રાણપંખેરું ઝંખે મુક્તિમેળો રસાળ,
દૂધડે, દેવદૂત ! વરસી જા:
હાં રે ભારતને ભેખ તપે તપસી ત્રિકાળ:
ભારતિ ! અમૃત વરસીજા : તીરેં

આત્મગુંજન

મેઘલી રાત મહીં ધ્રુવ તણો તારલો
ચમકે ગગનગુહા ભેદી જી રે;
જુગજુગન જોગી શો એકાકી હંસલો;
નિરખે પ્રકાશરોખ એવી જી રે. મેઘલીં

ઘેરું આકાશ ઘેરી ઘેરી વાદળિયો,
નમેરી નિશમહીં મહાલવાં જી રે;
ઘનને ઘેરેલ ગોખ રૂપેરી ચાંદલો,
ચમકે તે દિશ મહારે ચાલવાં જી રે. મેઘલીં

ભરતીને ઓટ સ્વલ્પ સિન્ધુના ઉભરા
ડોલતી ને દીઠ દીપદાંડી જી રે;
ભડકાને છાંચ-વૃષ્ટિ મધ્ય ગિરિ ગાજતો,
નિગ્રહસમાધિ એમ માંડી જી રે. મેઘલીં

તૂટો, ઓ આભ ! ખૂટો ઘરતીના રસકૂપ
ધીકી દિગન્ત ! કાળવીજે જી રે;
પ્રલયને પૂર સ્વયંનૂર તરે હંસલો,
સનાતન સત્યથી જ ભીંજે જી રે. મેઘલીં

જોગીરાજ

જોયા જગત્ ધૂમે એક જોગીરાજને;
પુરાતન ભારતને ચોક : અલબેલડી !
જનની એ દીઘ એવા એક જોગીરાજને,
જગવ્યા જેણેચૌદ લોક : અલબેલડી !

કરણે સુણ્યા'તા સાચા એક જોગીરાજને,
મુખડે જેને બ્રહ્મબીલ: અલબેલડી !
જદયે પૂજ્યા'તા પૂજ્ય એક જોગીરાજને,
તપતા ત્રિખંડ રવિ તોલ : અલબેલડી !

જાણ્યા'તા જીવી જીવન એક જોગીરાજને,
ભર્યા અમૃતે જેના ઉર : અલબેલડી !
નિરખ્યા, એ પરખ્યા મુજદેશ જોગીરાજને,
નયણે જેને વીજ-નૂર : અલબેલડી !

દીઠ, સખિ! મીઠા એવા એક જોગીરાજને,
બુદ્ધ શો વિશુદ્ધ દયારે'મ : અલબેલડી !
જાણ્યા મન માન્યા તપ-સિદ્ધ જોગીરાજને,
જીવને ગૂંથેલ કૃષ્ણપ્રેમ: અલબેલડી !

રસના અંખડ રટે એક જોગીરાજને,
નીતિમાં રામના નિવાસ : અલબેલડી !
શ્વાસે વસાવ્યા રૂડા એક જોગીરાજને,
ઝીલ્યા નજક શાં સંન્યાસ : અલબેલડી !

જીવને જડેલ, સખિ ! એક જોગીરાજને,
બ્રહ્મચર્યે ભીષ્મ ભડવીર: અલબેલડી !
મર્ત્યપુરીમાં અમર એક જોગીરાજ એ,

સાથે હરિશ્ચન્દ્ર-હીર: અલબેલડી !

દેહે મઢેલ દેવ એક જોગીરાજને,
ચરિતે સુવર્ણ શા વિશુદ્ધ : અલબેલડી !
ધર્ને ધેનુ શા નખ એક જોગીરાજ એ,
શૌર્યે સિંહણ પીઘ દૂઘ : અલબેલડી !

શાને પૂજશું સખિ ! જન્મ-જોગીરાજને?
ધોળ્યાં કુંકુમ કનકથાળ: અલબેલડી !
શાને વધાવશું એ વિશ્વ-જોગીરાજને,
ગૂંથી નભતારકની માળ: અલબેલડી !

જોગી પરભોગી લૂખાં ભૂષણે નારાજ છે,
જોગીને વ્હાલો જીવનભોગ : અલબેલડી !
મુક્તિનો પન્થા મળ્યા એક ગાંધીરાજ એ,
માનવમન્દિરને ચોક : અલબેલડી !
જોયા બ્રહ્માન્ડ ધૂમી એક જોગીરાજ એ.

બોલે છે મોર

બોલે છે મોર, બાલા ! બોલે છે મોર ;
કોને કોને બારણે બોલે છે મોર ? બોલે છે○
ચમકંતી વીજ, છાયું બાદલ ઘનઘોર ;
કોને કોને બારણે બોલે છે મોર ? બોલે છે○

થનગન નાચે ને ટિહૂ ટિહૂ ટહૂકે;
ટહૂકડે દિગંત ભરે આઠે ય પહોર;
કોને કોને બારણે બોલે છે મોર ? બોલે છે૦

ગર્જતી મેઘ, મીઠાં વર્ષતાં અમૃત;
સૃષ્ટિ એ વૃષ્ટિમાં કરતી અંધોળ;
આજ કોને બારણે બોલે છે મોર? બોલે છે૦

બોલે છે મોર, વહાલા ! બોલે છે મોર ;
નંદજીને પારણે બોલે છે. મોર બોલે છે૦

નયણે સૂરજ, મુખડે ચંદ્ર ચકોર;
બ્રહ્માંડનો નાથ ઝૂલે નવલ-કિશોર;
આંગણે આંગણે એનો કલશોર. બોલે છે૦

ભૂલી પંથ ભમું દિનરાત

ભૂલી પંથ ભમું દિનરાત રે,
કોઇ સંત! બતાવો જી વાટ.

ઊગે સૂરજ વળી આથમે એવી નહોતી મારી મૂળ ભોમ;
જ્યોતિ અખંડ ઝગે જહીં જેનાં તેજ ઢળે વીંધી વ્યોમ :
કોઇ સંત બતાવો એ વાટ : ભૂલી...

સંસારને ઊને વાયરે થાયે ઘરઘરના દીપ ગૂલ :
જીવન એવાં અહીંનાં વહેંતિયાં, મારે મુલક અમરોનાં કુળ :
કોઇ સંત બતાવો એ વાટ : ભૂલી...

ઉષાને અધરે ખીલતો ને સંધ્યાને કાંઠે વિલાય, :
એવા રે સ્નેહને સોણલે મારું જીવતર ઝોલાં ખાય :
કોઇ સંત બતાવો દિવ્યવાટ : ભૂલી...

પગલેપગલે પાવક પ્રજળે; ને આંખે ઠર્યો અંધકાર;
પામર દેહની પીઠ રહી વહી ભવરણકેરો ભાર:
હવે સંત! દોરો સુરવાટ : ભૂલી...

સમ્ભારણાં

૧

કેવડિયે ગૂંથી છાબડી રે,
છાબડિયે છલકતાં ફૂલ રે, માળીડા!
એક જ ફૂલનું માગણું રે :

પિયુ વસ્યા પરદેશમાં રે,
વહાલમને વહાલાં બકુલ રે,
સ્નેહલ દે સમ્ભારણું રે.

૨

માણેકઠારીને માંડવે રે,
અમૃતના વરસાદ રે, યાંદલિયા!
એક જ બિન્દુનું માગણું રે

પિયુ વસ્યા પરદેશમાં રે,
અધર સુધાને પ્રસાદરે યાંદલિયા !
સ્નેહલ દે સમ્ભારણું રે.

૩

કોકિલા વસન્ત કુંજમાં રે,
પૂરતી પંચમ સૂર રે ઋતુરાણી!
એક જ ગીતનું માંગણું રે:

પિયુ વસ્યા પરદેશમાં રે,
સંગીત એનાં મધુર રે ઋતુરાણી!
સ્નેહલ દે સમ્ભારણું રે.

૪

ધરતી ઉજ્જાળે ધીકતી રે;
શીતળ ત્હારે સમીર રે, મહેરામણ !
એક જ લહરીનું માંગણું રે:

પિયુ વસ્યા પરદેશમાં રે,
ઢૈયાની હુંફે લગીર રે! મહેરામણ !
સ્નેહલ દે સમ્ભારણું રે.

૫

ભાદર ભર-પૂર ગાજતો રે,
યપળા કરે ચમકાર રે, મેઘલ મીઠા !
એક જ જ્યોતિનું માંગણું રે :

પિયુ વસ્યા પરદેશમાં રે,
ગૂંથવા દુગેદુગ તારા રે મેગહ્ન હો!
સ્નેહલ દે સમ્ભારણું રે.

૬

ફૂલડાં એ છલકાતી છાબડી રે,
સ્મરણોએ છલાતું ઉર રે, સાહેલડી!
છલકાતાં નિંદર સોણલા રે :

સ્મરણો જ સમ્યોગ સાંપડે રે,
દિલના દિલાવર દૂર રે, સાહેલડી !
દર્શન વિણ દિન દોઢલા રે!

સુહૃદના સંભારણા

ઉડતી ઉતરે કુંકુમ વરણી ઉષા આંગને, રસરાજ !
તિમિર જગના હણે, રસરાજ !
ત્યારે સ્નેહીનાં સહજીવન મધુરાં સાંભરે, રસરાજ !
ઉષાને નોતરે, રસરાજ !
""સાખી""; નભમંડળથી નીતરે નિર્મળ તેજઉઘાડ ;
:::ઉઘડે પંકજ પાંદડી, ઉઘડે ઉરકમાડ :
ઉઘડે સૂરજ આંખ - અભેદ બ્રહ્મને બારણે, રસરાજ !
જગતહિત કારણે, રસરાજ !
ત્યારે વહાલાંનાં સહજીવન ઉજ્જવલ સાંભરે, રસરાજ !
સૂરજને નોતરે, રસરાજ !
""સાખી""; ધોમધખે, ધરતી ઘિકે, તપવે તાપ બપોર;
:::સ્નેહસ્મરણની હૂંફમાં પોહું કદિ તે પહોર :
ઉંડું દહીંકે કોકિલ ઝૂલતાં તરુવર પારણે, રસરાજ !
જઉં હું વારણે, રસરાજ !
ત્યારે સુહૃદનાં સહજીવન રસીલાં સાંભરે, રસરાજ !
કોકિલને વહે, રસરાજ !
""સાખી""; લીલી કુદરત લખલખે, ખેકે ફૂલ તરુમાર;
:::મંદ મંદ સમીકરણ વહે, શીતળ નમતે પહોર;
સારસ કરતાં કેલિ ન્સરિતાપટા રલિયામણે, રસરાજ !
સમય સોહામણે, રસરાજ !
ત્યારે પ્રાણસખાંનાં સ્નેહજીવન મધુ સાંભરે, રસરાજ !
સારસ-નોતરે, રસરાજ !
""સાખી""; રંગે ચંચળ રંગથી સંધ્યા સૃષ્ટિઅંગ;
:::લીલા એ અવલોકતાં ચડે અચળ ચિત્તરંગ
સેવું સ્થળ એકાંત ગહનતા કળવા કારણે, રસરાજ !
મંત્ર ગૂઢ કો ભણે, રસરાજ !
ત્યારે રસનાયકનાં સ્નેહજીવન સૌ સાંભરે, રસરાજ !
નિગમને નોતરે, રસરાજ !

સૌભાગ્ય ફળ

સજનિ ! સૌભાગ્યફળ વધાવિયે રે લોલ !

ઘોળી કુંકુમ કનકથાળા જો:

જીવનને ધન્ય લ્હાય લીજીએ રે લોલ

ખીલે બગીચે રસિક ફૂલડાં રે લોલ !

ભુવને ખીલે રસબાલા જો: સજનિ !

ભાનુ તપે ચે નભો મંડળે રે લોલ !

ભુવને તપંત તેજબાલ જો: સજનિ !

દેવો પૂજાય દેવમન્દિરે રે લોલ !

ભુવને પૂજાય દેવબાલ જો: સજનિ !

આશા ભરેલ સ્નેહદંપતી રે લોલ !

સંસાર સ્નેહભર્યા બાલા જો:

વિભુની એ વિભૂતિ વધાવિયે રે લોલ !

સૌભાગ્યયાંદલો

સૃષ્ટિસોહાગ ! રાજ પુનમનો યાંદલો:
યાંદલો રે, ચમકે પોયણીને પ્રાણ: સૃષ્ટિ૦

વનને સોહાગ રાજ ! માણીગર મોરલો :
મોરલો રે, નાયે ઢેલડને ધ્યાન: સૃષ્ટિ૦

ગાજે છે મેહુલો, ને ઝબૂકે છે વીજળી ;
વીજળી રે, નાયે ધનને રસપાન: સૃષ્ટિ૦

સંસારે સોહલો રે, માણીગર મોરલો;
મોરલો રે, સોહે બહને સુકાન: સૃષ્ટિ૦

જીવન સોહાગ, રાજ ! સૌભાગ્યયાંદલો;
યાંદલો રે, સોહે શીલને સન્માન: સૃષ્ટિ૦

સ્નેહરૂસણાં

ચન્દન તલવડીને તીરે, સાહેલડી !
પાણીડાં ગઈતી ઉઘડતે ખોર,
ઠ્ઠાણાંના નીતરેલ નીરે, સાહેલડી !

દીઠડાં કાંઈ કાંઈ કૌતુક ઔર : યન્દન૦

જળને ઝીલે જલદેવી, સાહેલડી !
ઝૂલે ઝૂલે ને સ્નેહલીલા લખે;
દિલડાંની વાત કોને કહેવી, સાહેલડી !
મને તો મારી એક કથની કથે : યન્દન૦

સન્ધ્યાનો ચંદ્ર યડો રમણે , સાહેલડી !
પીયણે પીયણે રજની રમે,
કમલિની વિલાતે વદને, સાહેલડી !
જોતી ને રોતી જળખોળે નમે : યન્દન૦

ઉગી ઉષા ને ડૂબી સન્ધ્યા, સાહેલડી !
કિરણે કિરણે કમળો ખીલે,
ચકોર, પીયણાં ને યન્દા, સાહેલડી !
સૂતાં પ્હરોડને પ્રકાશલીલે : યન્દન૦

બોળ્યો ઘડૂલો મેં તો, સાહેલડી !
નીરે કમળોની કુંળી છાયા ઢળે;
જોતી મ્હોતી સારતીરે, સાહેલડી !
તીરે કાયાના પડાછાયા પડે : યન્દન૦

ચડતી ભરતીના ભાવે, સાહેલડી !
બેડલું ભરીને સંચરતિ, સખિ !
ઊડતો મકરંદ આવે , સાહેલડી !
ઉઘડે ઉરપાંખડી નાથ નીરખી : યન્દન૦

આજે સરોવરકાંઠડે, સાહેલડી !
સાંભર્યાં ને ઓસર્યાં સ્નેહરૂસણાં;
વ્હાલથી વ્હાલમનાં આંગણે, સાહેલડી !
હૈડાં ભરી ભરી લીધ મીઠડાં. યન્દન૦

स्वयंवर-सोहागण

आवशो मा, ज़ रे! आवशो मा,
गौरी-गंगाना व्हेषा आडे आवशो मा.
व्हेतां वेगीषा पूर उवेयावशो मा
गौरी-गंगाना व्हेषा आडे आवशो मा.

उग्यो अमृत पुर आशानो यन्द्रमा
पढ्युं उर प्रतिबिम्ब को भूंसावशो मा. गौरी०

डैयाने डोज रोज रमतेवो डंसवो
अेनी वाटे कंटक कोष वावशो मा. गौरी०

सौन्दर्ये अन्ध, स्थूल स्नेहना शिकारी
कनक, रूढिना यापे यढावशो ना. गौरी०

रायुं ना रंय कायी कायाना पूतणे,
काय-कंयन शो मेण मढये ङावशे मा. गौरी०

आवशो मा, लोक! आवशो मा,

નેહ નૌકાની વ્હારે આવશો મા.
સ્વયં શોધ્યો સૂકાની, સતાવશો મા!
સ્નેહગંગાના વ્હેણ આડે આવશો મા.

ઢૈયાસૂનાં

નિર્જન વનવગડે અલી વાદળી!

જળ શાં ઢોળવાં અમથાં?

રણે રગડોળવા અમથાં?

એવાં ઢૈયાસૂનાં સમીપ વીતક શાં બોલવાં અમથાં?
હૃદય શીદ ખોલવા અમથાં?

સાખી: યાતકજળ વન ટળવળે, મેઘ ચડ્યો ઘનઘોર;
ગર્જન કિંતુ જૂઠઠાં; જગ એવુંય નંઠોર:

છીછરાં સરવરને શીદ મલિન જળે અંઘોળવા અમથાં?
જવાહીર ઝબોળવા અમથાં?

એવાં ઢૈયાસૂનાં સમીપ વીતક શાં બોલવાં અમથાં?
હૃદય શીદ ખોલવા અમથાં?

સાખી: સુગન્ધ મિઠ્ઠા લિમ્બડા, રસમાં કડવા ઝેર;
મુખ મિઠ્ઠાના મોહ શા, જો નહિ મનના મેળ?

ગરજુ જગવગડે વણપાત્ર પ્રણય શો ઢોળવો અમથો?
ઉરેઉર જોડવાં અમથાં?

ઉજ્જડ મરુભૂમિનાં રસિક હૃદય શા ખોલવા અમથાં?
જીવન શીદ રોળવા અમથાં?

સાખી: મોહ ભીના સંસારમાં, જૂઠા મુઅગજળ ઘાટ;
મોઘી સફરો સ્નેહની, આઘી ઉરની વાટ:

વિજય કો વાડીને એકાન્ત ફૂલો! શાં ફોરવાં અમથાં?
દરદ દિલ વ્હોરવા અમથાં?

કહો કયાં મળશે વ્હાલો કાંત? સ્વજનના સ્નેહનીય કથા?
અવરની મારે છે શી વ્યથા?

દેવાયત પંડિત

गुरू तारो पार न पायो रे

गुरू तारो पार न पायो रे,

पूथ्वी मालेक तारो पार न पायो रे,

डा रे डा गवरीपुत्र गणेश देवने समरोज्ज, समरो शारदा मात.

डा रे डा जमीन आसमान मुण विना मांडयुं ज्ज,

थंल विना आल ठेराव्यो रे.

डा रे डा सुन शिभर गढ अलक अपेडाज्ज,

वरसे नुर सवायो रे.

डा रे डा ज्जलज्ज ज्योतुं देवा तारी ज्जकेज्ज,

दरशन विरवे पायो रे.

डा रे डा शोभाज्जो रेवो पंडित देवायत भोव्या ज्ज,

संतनो भेडवो सवायो रे.

देवायत पंडित दा'डा दाभवे

देवायत पंडित दा'डा दाभवे, सुषी ल्योने देवणदे सतीनार,
आपणा गुरूअे आगम भाभिया, जुठडां नखि रे लगार,
लभ्या रे भाभ्या रे सोई दिन आवशे.

પહેલા પહેલા પવન ફરુકશે, નદીએ નહિ હોય નીર,
ઓતર થકી રે સાયબો આવશે, મુખે હનમો વીર.

ઘરતી માથે રે હેમર હાલશે, સુના નગર મોઝાર,
લખમી લુંટાશે લોકો તણી, નહિ એની રાવ ફરિયાદ.

પોરો રે આવ્યો સંતો પાપનો, ઘરતી માંગે છે ભોગ,
કેટલાક ખડગે સંહારશે, કેટલાક મરશે રોગ.

ખોટા પુસ્તક ખોટા પાનિયા, ખોટા કાજીના કુરાન,
અસલજાદી ચુડો પહેરશે, એવા આગમના ઁંધાણ.

કાંકરીએ તળાવે તંબુ તાણશે, સો સો ગામની સીમ,
રૂડી દીસે રળિયામણી, ભેળા અરજણ ભીમ.

જતિ, સતી અને સાબરમતી, ત્યાં હોશે શુરાના સંગ્રામ,
ઓતરખંડેથી સાયબો આવશે, આવે મારા જુગનો જીવન.

કાયમ કાળીંગાને મારશે, નકળંક ઘરશે નામ,
કળિયુગ ઉથાપી સતજુગ થાપશે, નકળંક ઘરશે નામ,
દેવાયત પંડિત એમ બોલ્યા, ઈ છે આગમનાં ઁંધાણ.

ઘણીની વાટુ જોતા ઘણીનો મારગડો નિહાળતા

એ ઘણીની વાટુ જોતા ઘણીનો મારગડો નિહાળતા,
અસલ જુગ તો જતા રિયા,
એવી દીધી વાસા પાળો અમ ઘરે આવો આતમરામજી.

આકાશે દેવતા સમરે, હા એ ઘણીને પાતાળે ભોરીંગ,
માનવી મૂતલોક સમરે, સમરે સરગાપરનો નાથ.

અંતકોડે સાધુ સમરે, હા એ ઘણીની મેઘ જપે માળા,

વિશ્વાસ ઊભી વાટનો ભાઈ, એને કંઠડે વરમાળ.

સાહેબના મોલ હીરે જડિયા, હા રે ધણીના રત્ન જડિયા થંભા,
મીરા મોલ પધારેશે ભાઈ, એને ટોડે નહીં તાળા.

પશ્ચિમના ધણી પાટે પધારો, હા રે જુગપતિ દીધી વાસા પાળો,
લીલુડે ધોડે ચડી ભાઈ હંસલે ધોડે ચડી, તારી મેદની સંભાળો.

બોલિયા દેવાયત પંડિત, હા રે જુગમાં કરો જેજેકાર,
કાળીંગારો કોપ ટાળો, સાહેબ સતશણગાર.

નૂરિજન સતવાદી !

નૂરિજન સતવાદી ! આજ મારા ભાઈલા આરાધો રે,
એક મન કરો ને આરાધ જીવે રામ...

પ્રેહલાદ રે રાજાની વાલે મારે, પોતે પત પાળી રે, જઈને હોળીમાં હોમાણાં રે, જીવે
રામ,

નહોર વધારી વાલે, હરણકંસ માર્યો, ઉગાર્યો ભગત પ્રહલાદ, જીવે રામ...
એવા નૂરિજન સતવાદી ! આજ મારા ભાઈલા આરાધો રે...૦

બળી રે રાજાને વાલે મારે બાંચે બળ દીધાં ને, સોનાની થાળીમાં જમાડયાં રે, જીવે
રામ,

સાડા ત્રણ ડગલાં વાલે મારે પૃથ્વી માગી ને, સોપ્યાં એને પાતાળુંના રાજ, જીવે રામ...
એવા નૂરિજન સતવાદી ! આજ મારા ભાઈલા આરાધો રે...૦

હરિશ્ચંદ્ર રાજા તારાદેને વેચવાને ચાલ્યા રે, કુંવરને ડસિયેલો નાગ રે, જીવે રામ,
હરિશ્ચંદ્ર તારાને માથે ખડગ તોળ્યાં ને, હરિએ ઝાલ્યા એના હાથ જીવે રામ...
એવા નૂરિજન સતવાદી ! આજ મારા ભાઈલા આરાધો રે...૦

પાંચ પાંચ પાંડવ માતા કુંતાના કેવાણા રે, છઠ્ઠાં હતાં દ્રોપદીજી નાર રે, જીવે રામ,

વૈરાટ નગરમાં વાલે મારે મજૂરી મંડાવી રે, હતાં જેને હસ્તિનાપુર જેવાં રાજ જીવે
રામ...

એવા નૂરિજન સતવાદી ! આજ મારા ભાઈલા આરાધો રે...૦

વિના રે પારખ આપણે વણજું ના કરીએ, પત એમાં પોતાની જાય રે જીવે રામ,
પાતર પરખ્યા વિના સંગડો ના કરીએ રે, પત એમાં પોતાની જાય રે જીવે રામ,
દેવાયત પંડિત કહે તમે સૂણો રે દેવળદે રે, ધૂનો, જૂનો ધરમ સંભાળ રે, જીવે રામ...
એવા નૂરિજન સતવાદી ! આજ મારા ભાઈલા આરાધો રે...૦

પૂર્વ પશ્ચિમ શંભુ ચડશે એંશી હજાર-લાખ જોધાર

પૂર્વ પશ્ચિમ શંભુ ચડશે એંશી હજાર-લાખ જોધાર હો જી,
ભગવા છે ધોડા ને ભગવી છે ટોપી, ભગવા નિશાન ફરકશે હો જી.

ઉતરખંડથી હનુમો ચડશે એંસી હજાર-લાખ ધોડા રે હો જી,
રાતા છે ધોડા ને રાતી છે ટોળી, રાતા નિશાન ફરકશે હો જી.

પાતાલદેશથી કાળીનાગ ચડશે, એંસી હજાર-લાખ ધોડા રે હો જી,
કાળા છે ધોડા ને કાળી છે ટોપી, કાળા નિશાન ફરકશે હો જી.

બાર બાર મણની કમાનુ ઝાલશે, તેર તેર મણના ભલકા હો જી,
હનુમાન જોધા ત્યાં જઈ લડશે, કાળોગાને મારશે હો જી.

બાર બાર મણના ડંકા ઝીલશે, જઈ પાવે પહોંચાડશે હો જી,
પાવાનો પતાઈ રાજ કરશે, તે દિ' કાળોગાને મારશે હો જી.

અમદાવાદથી પાવા સુધી, પિતળની ધાણી મંડાશે હો જી,
કડીયા કપટીયા ભુવા, પાવરિયાને ધાણીએ ધાલશે હો જી.

સોળ કળાનો સુરજ ઊગશે, તે દિ' તાંબાવરણી ધરતી થશે હો જી,
નવસે નવાણુ નદીઓ તુટી જશે, તે દિ' રેવાજી પાઘડી પને થશેજી.

મેધાને માથે સોનાનુ બેડુ, તે દિ' નકળંગ નાળિયેર ઝિલશે,
આબુગઢ જુનાગઢ તોરણ બંધાશે, તે દિ' નકળંગ નાર પરણશે.

સોળ સે સતાણુ વરસ, અઠાણુ નવાણુ સાલમાં થશે હો જી,
દેવાયત પંડિત ઈમ વદે, તે દિ' નકળંગ નાર પરણશે હો જી.

લોભી આતમને સમજાવો રે

લોભી આતમને સમજાવો રે,
મારા ગુરૂજીને પુછી રૂડા જ્ઞાન બતાવે જી.

હંસલા મેલીને બગલાને કોણ સેવેજી,
બગલા બાહેર ધોળા ને મનના મેલા રે.

હીરલા મેલીને પથરાને કોણ સેવેજી,
પથરા ઉપર ભીના ને અંદર કોરા રે.

કેસર મેલીને કેસુડાને કોણ સેવેજી,
કેસુડા ઉપર રાતા ને મુખે કાળા રે.

સુગરા મેલીને નુગરાને કોણ સેવેજી,
નુગરા નિશ્ચે નરકે લઈ જાય.

શોભાજીનો ચેલો પંડિત દેવાયત બોલિયા,
મારા સંતનો બેડલો સવાયો રે.

વીરા અંગના ઉજળા બગલા મનના મેલા

વીરા અંગના ઉજળા બગલા મનના મેલા,
ઈ તો ધ્યાન સંતો જેવા ધરશે હા,

વીરા ભિક્ષા કારણ બગલો ભક્ષણ લાવે,
ઈ તો યાંચેથી મછિયાં ખાવે રે,

ખભે કાવડ આદરી ધોરી ધમરા ઝીલે ભાર,
એ... મન જેણે માર્યા રે જી.

ખમચલનું ભાઈ ખાંડુ બાંધો,
બાંધો શીલ બરછી હથિયાર.

પંદર કરોડની મંડળી જેના પ્રહલાદરાજા મુખિયાર,
દશ કરોડના મન ડગી ગયા,
કરોડ પાંચ ચડ્યા નિર્વાણ.

છવ્વીસ કરોડની મંડળી જેના હરિશ્ચંદ્રરાજા મુખિયાર,
અઢાર કરોડના મન ડગી ગયા,
કરોડ નવ ચડ્યા નિર્વાણ.

છત્રીસ કરોડની મંડળી જેના બલીરાજા મુખિયાર,
ચોવીસ કરોડના મન ડગી ગયા,
કરોડ બાર ચડ્યા નિર્વાણ.

જે ઘેર નારી કુંભારજા, એ તો કરે પરની આશ,
છ ભાઈઓની વેલડી એમ ફળે,
જેમ ફળે ચોરાશીની ખાણ.

જે ઘેર નારી શીલવંતી, તે મા'લે દેવને દ્વાર,
ભાઈઓની વેલડી એમ ફળે,
જેમ ફળે આંબાની શાખ.

કળજુગ આંબો એમ ફળ્યો,
જેના ફળ ચાખશે શશિયાર,
શીલ સંતોષી ખમાવાળા, મારા સાહેવના છડીદાર.

પાંચા, સાતા, નવા, બારા, કરોડ તેત્રીસનો આધાર,
દેવાચત પંડિત બોલ્યા, ઈ પંથ ખાંડાની ધાર.

वीरा पातर परभ्या विना संगडो न करीये

वीरा पातर परभ्या विना संगडो न करीये हो ज,
ओल्या सरगनी उपाधि करशी डा...

वीरा डिमनो डरेल अक उँदर હતો જ હો જ,
તેને હંસલે પાંખુમાં લીધો...હા,

વીરા ટાઢ રે ઊતરીને હંસની પાંખુ રે કાપી જ,
પાંખુ પાડી તે અળગો થયો રે હા.

વીરા સજીવનમંત્ર અક વિપ્રે રે ભણીયો જ હો જ,
તેણે મુવેલો વાઘ જીવાડયો ...હા,

વીરા ઈ રે વાઘ રે વિપ્રને માર્યો જ હો જ,
પડકારીને પેલે રે થાપે રે હા.

વીરા દુઃખ ને સાકર લઈને વસિયલ સેવ્યો જી હો જી,
તનમનથી વખડાં નવ છાંડયા...હા,

વીરા અજ્ઞાની જીવને તો જ્ઞાન નહીં આવે જી હો જી,
ભલે વાંચીને વેદ સંભળાવે હા.

વીરા ભવના ભુખ્યા રે નર તો ભમે રે ભટકતાં જી,
એના લેખ તો લખાણા હોય અવળા રે હા,

દેવલ ચરણે દેવાયત પંડિત બોલિયાં જી,
ઈતો સમજેલ નરથી સવાયા હા.

